

Частка 2

**Беларусы –
пра Ірландыю,
ірландцы –
пра Беларусь**

What Belarusians Say about Ireland,
and what Irish Say about Belarus

Seacht mae ní peasta d'arras aste. Is mae ní Mileais níle.
Tea, Fial, Faois, Sceist, Sgine
Tea bean Erinnach na n-áin. Fial phróiseabhan do Lughaidh
Faois bean Uin iuc Uige ní gín. Is Sgine b'f é d'impigín
Lubha bean Phaois eadair ablaí. Sceist endaíseana ní Ooba
ag gín ed minn uacá an inbri. D'arras le mae ní Mileais.

Seven ladies of the chieftain quality
Followed the fortunes of the stout Milesians :
When they resolved to conquer or to die,
Tea, the virtuous queen of *Hermos* ;
Fial the consort of the brave *Lughaidh* ;
Faois was a princess of distinguished beauty,
And the beloved wife of *Uin*, and *Sceist*
Was wedded to *Asergin*'s princely bed ;
Lubhraadh was the royal pride of *Faath* ;
Sceaist, the relict of the great *Milidh*,
And *Ogábhha*, strictly chaste in widowhood.

Леанід Дранько-Майсюк

Ірландыя

Паэма

Ахвярную арфе

1

Сініца-адамант, на твой далёкі спеў
Ляцеў я, да любых дзівос гатовы;
У Дублін трапіў і цябе займеў —
Купіў у нейкім закуце партовым.

Мог не купляць, але ў тваіх вачах
І ў крылцах, што амаль спазналі стому,
Я прачытаў мне зразумелы страх:
“Не купіш — дык не вернешся дадому!”

І давядзеца (Божа, сцеражы!),
Не маючи ні ласкі, ні прытулку
І роднае не маючи душы, —
Бадзяцца век па Джойсавых завулках;

І давядзеца нерваў карані
Выкідацца долу пры жабрацкай місе;
Прасіць, як міласціну, дзень пры дні
У Патрыка святога: заступіся;

Прасіць-маліцца
 й на крыштальны цуд
Былой выратавальнай акавіты,
Чакаючи збавення ад пакут
Пад вязам дублінскім
 святой Брыгіты...

Страх эміграцыі —
мой непазбыўны страх,
І каб не апынуща ў эмігрантах,
Схапіў цябе і спіснүў у руках, —
Фальшывым засцярогся адамантам,

Прыкінуўшы: калі з усіх канцоў
Гнёт безграшоўя спісне па вяртанні,
Цябе я здам аж за мільён зайцоў
У біжутэрыю “Цэнтральнае кнігарні”.

2

Сініца-адамант, але чаму я тут?!

Няўжо свае апошняя даляры
Я выкінуў, каб нейкі ўбачыць цуд
У Дубліне, — аб чым бясконца марыў?!

Вядома ж, не...

Не марыў ні аб чым...
Узбуджаны самотай ідылічнай,
Узяў квіток паветраны і з ім
Уцёк сюды ад звыкласці лірычнай.

Мог выбранца зусім у іншы бок;
Ірландыя ж узнікла выпадкова,
Найперш таму, што авіяквіток
Быў упрыгожаны арфічнаю падковай.

А я люблю, люблю знаходзіць скрэзъ
Празрыстай арфы звонкую выяву,
Бо ў той выяве сонечнае штось
Пяе мне, што спакой вышэй за славу.

Спакоем жа, як марнасцю самой,
Я быў багаты ля білетных касаў,
І гэта вызначыла выбар мой,
Куды ляцець з імперыі калгасаў...

У самалётнай самапахвальбе
З нядаўняга кахання смешкі строіў
І павучанне рыфмаваў сабе
Не як паэт, а як цынічны стоік:

Стары будынак Парламента ў Дубліне

“Ты з арфою жыві, не лямантуй,
Шчаслівы, што забыўся пра жанчыну,
Перад якою гнуўся, як халуй,
У кожную гадзіну і хвіліну.

Ты быў анёлам, лёкаем, слугой,
Але найперш ты быў яе паэтам,
Ды лёсу дзякаваць, што розум свой
Да самай рэшты не згубіў пры гэтым!

Занятак слा�ўны —
што тут ні кажы!
Занятак варты вартага мужчыны —
Забыць зусім, да холаду ў душы,
Пустое хараство пустой жанчыны...”

3

Сініца-адамант, ніхай арфічны шоўк
Арфічным упіваещца ядвабам;
Я ў Дубліне зялёны дом знайшоў
Паміж царквою і вясёлым пабам.

На міг здалося — гэты дом даўно
Атулены рахункам крэдыторскім,
Авеяны паветрам казіно
І славалюбствам змучаны акторскім.

На фрызе бард, паранены стралой,
Аплакваў мармуроўай песняй страту
Мінуўшчыны, паэзіі былой
І розуму зямлі — арыстакратай.

Непадалёку дыхала, жыла
Уся раскоша хваль Мананаана,
І — мроілася, — нібы цень ад шкла,
Сіней партрэт паэта Асіана;

Струменіліся ў струнныя шаўкі
Валынкі плач і водар канюшыны,
А ў паб натоўпам беглі маракі...
Па дзве, па тры —
ішлі ў царкву жанчыны...

Зялёнью гадзіну ў доме тым
Спаборнічалі юныя арфісты, —
Пасля выходзілі на ганак па адным
І гаманілі з лонданскім прысвістам.

Ірландыі маленъкія сыны...
Ніхто не наўчыў іх мове гэльскай,
Таму ім па-ангельску сняцца сны
І па-ангельску лаяць ім ангельцаў.

І ў пабе (па-ангельску ж!) маракі
Спявалі: “Мэры муж кахаць не можа!
І раз ужо нягелы ён такі,
То беднай Мэры кожны
з нас паможа!..”

(Мне сумна...) Ці ірландскай мы крыві,
Ці людзі на балоце там якія,
Аднак жа мы аднолькава глухія
Да гукаў родных... (Божа, барапі...)

Каб гукі родныя не зниклі назусім, —
Павевы-шолахі і скрыпты-рыпты, —
Напэўна ж, паклапоцца аб тым
Нямыя дрэвы і нямыя рыбы.

4

Сініца-адамант,

я ў парку Стывенс-Грын...

I — “што далей?” —

любімае пытанне

Бунтуе кроў, нібы адрэналін,

I верыць прымушае ў пакаранне.

За праўду будзе кара?! За ялей?!

За Беларусь, што ў полечцы-трасусе?..

Любімае пытанне “што далей?” —

Галоўнае пытанне Беларусі...

Сініца любая, магчыма, ты адна

Трывалая да старасці надзяя

На клопат боскі, на глыток віна,

На стрэл дуэльны ў пошлага сутнёя.

Я ведаю, ты запяеш савой

Над санкамі, прыбранымі ў рагожы,

Калі прастрэленай навылет галавой

Ён тыя санкі раптам упрыгожыць...

Каму — даліна, а каму — турма,

Галеча без адхлання-шкадавання,

Бяссонная жабрацкая сурма

Гучацьме ад світання да світання.

Пад гэтае сігналынае выщё,

Каб выжыць, свае мерачы этапы,

I мне маё ласкавае жыщё

Падорыць іклы воўчыя і лапы.

Тады, сябе не помнічы... Тады

З дубоў авечых у адно імгненне

Здзяръя я залатыя жалуды

I залатое выгрызу карэнне, —

I быццам у чаканні тых часін,

Якія будуць бедныя на вершы,

Адпачываў я ў парку Стывенс-Грын,

Гадзіны дзве на лаўцы адсядзеўшы.

5

Сініца-адамант, я сніў славянскі снег,
Яго піла ірландская адліга,
І ў той адлізе гінула навек
Бясконцая славянская інтыра.

Расія клікала, — я не хацеў туды,
Прылеўся імперскія прысмакі;
Не правакуючы нервовае нуды,
Маўчала Польшча, — малайцы, палякі.

Расія-азія, расціні кулакі,
Вучыся мудрасці нямога панавання,
Каб мог я вандраваць у два бакі,
У два бакі цудоўнага маўчання;

Каб мог адчуць і ў міг апошні свой,
Што светам не пакінуты і Воляй;
Каб мог спакоем, як вадой святой,
Сябе крапіць — і чым далей,

тым болей;

Хаваочы крапідла ў рукаве,
Каб мог па Менску навіну развесіць:
“Шчаслівы той паэт, які жыве
На Францысканскай 3, кватэра 10.

Прыходзьце і за сходную цану,
А то й за так, я чалавек зычлівы,
Да разумення вас я павярну,
Як адчуваць сябе штодня шчаслівым...

“Штодня шчаслівым...” —
этая ўжо найперш
Патрэбна кожнаму, як сон трывалы,
Хоць шчасце — шчасце нашае, як верш,
Недашаптаны бронзаю Купалы.

11 сакавіка 1999 г.

Літ. і мастацтва. 1999. 9 крас.

Валерый Буйвал

Зямля святога Патрыка

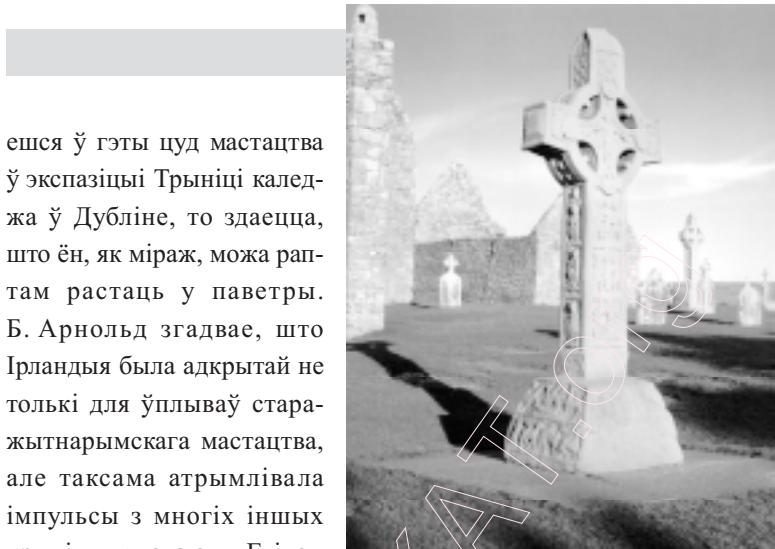
Народ далёкай Ірландыі адгукнуўся на бяду беларусаў. Сотні дзяцей з раёнаў, пацярпелых ад чарнобыльскай катастрофы, адпачывалі мінулым летам у гасціннай краіне. Беларускі дзіцячы фонд духоўнага і інтэлектуальнага адраджэння “Сакавік” паспрыяў не толькі аздараўленню дзятвы, але таксама глыбокаму знаёмству з культурай вострава. Вялікі дзякую сем’ям Макэб, Колс, Мур, Даф, Муртаг і многім іншым, хто падарыў гэтае свята нашым дзецям.

Ірландыя — на ўскраіне ёўрапейскіх ашараў. Аднак гэта не азначае правінцыяльнасці, другаснасці культурных з'яў або пэўнага адставання працэсаў развіцця. Проста за скалістымі берагамі вялікага вострава распасціраецца акіян, па якім ужо ў даволі познія часы праклалі свой шлях у Новы Свет вікінгі, а потым Хрыстафор Калумб. Егіпцяне, калі верыць Туру Хеердалу, шукалі зямлю за Геркулесавымі Слупамі (Гібралтарскі праліў) у паўднёвым напрамку, і толькі каля 140 г. н. э. александрыйскі вучоны Пталемей пазначыў на сваёй знакамітай карце востраў пад іменем Гібернія. Ужывалася таксама назва Скотыя, якая ў рэшце рэшт замацавалася за суседній Шатландыяй (Scotland). Вось першая, але не адзіная аналогія ў гістарычным лёссе Ірландыі і Беларусі, двух вартавых старажытнасці на мяжы варожых стыхій.

З давён-даўна востраў насялялі плямёны кельтаў, якія дамінавалі ў Еўропе ад Іспаніі да Скандинавіі, ад Паноніі (Венгрыя) да атлантычнага ўзбярэжжа. Магчыма, кельтамі былі створаны першыя помнікі мастацтва на тэрыторыі Ірландыі. У мінулым стагоддзі сяляніне, якія аралі зямлю, выпадкова знайшлі святыню неалітычных чаюсоў у мястэчку Нью-Грэндж. Помнік датуецца спецыялістамі прык-

ладна 3500 г. да н. э., а значыць, ён старэй за Вялікія піраміды ў Гізе. На востраве квітнела арыгінальная культура. Пагорак, абкладзены з усходу шчыльна падагнанымі камянімі без рошчыны, служыў месцам пахавання і кульставага пакланення Сонцу. Праз вузкі ўваход і ка-лідор уступаеш у цэнтральную камеру, перакрытую цяжкімі каменными плітамі, якія ствараюць скляпенне і ўжо 55 стагоддзяў нясуць цяжар і захоўваюць таямніцу. Збудаванне зарыентавана такім чынам, што святло трапляе туды толькі раз у год — раніцай 22 снежня, у час зімовага сонцастаяння. Сцены калідора і вялізны камень-крамлех каля ўвахода пакрыты арнаментам: рыскі, прастакутнікі губляюцца ў спіральях і хвалепадобных лініях. Гэта першыя акорды непараўнальнай мелодыі ірландскіх арнаментаў, цудоўныя “арабескі” паўночнай краіны. Жалезны і бронзавы вякі пакінулі мноства твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва — рытуальныя прадметы, бранзалеты, каралі і г. д., дзе ў арнаментах геніяльна зашыфравана сутнасць ірландскай душы. Але сапраўдны ўздым кельцкага мастацтва наперадзе — у раннім Сярэдневякоўі, калі менавіта ў Ірландыі будзе напісана ярчайшая старонка єўрапейскай гісторыі мастацтва.

Хрысціянізацыя Ірландыі пачалаася з 432 г. Святы Патрык, а за ім іншыя місіянеры засноўвалі кляштары і будавалі храмы, хрысцілі шляхту і люд удзельных каралеўстваў. Менавіта кляштары, як і на кантыненце, сталі цэнтрамі культуры, адукцыі, а манахі — носьбітамі ідэй міру і нацыянальнага аб'яднання. Адным са старажытнейшых кляштарных цэнтраў было мястэчка Келс. Пра яго манументальныя крыжы і знакамітае ілюмінаване Евангелле з Келса “зубрыць” да экзаменаў кожны студэнт-мастацтвазнавец. Святы Калумба заснаваў тут у VI ст. храмы, кляштар і школу мастацтва рукапісной кнігі. Ініцыял (вялікія літары) ХІІ перадае багацце фантазіі і высокое майстэрства ілюмініста. Выяву на старонцы Евангелля з Келса (каля 800 г.) цяжка характарызаваць як мініяцюру. Грэчаскія літары ўздымаюцца як помнік, як уласабленне Слова і імя Божага, гучаць натхнёным, урачыстым голасам аргана. Каштоўным крохкім павуціннем аплятаеца і зіхаціць увесь аркуш. Сотні, можа, тысячи матываў зароўваюць вока. Выявы чалавечых постацей, лініі-спіралі, разеткі становяцца раўнапраўнай часткам абстрактнага арнаменту. Калі ўзіра-

ешся ў гэты цуд мастацтва ў экспазіцыі Трыніці каледжа ў Дубліне, то здаецца, што ён, як міраж, можа раптам растаць у паветры. Б. Арнольд згадвае, што Ірландыя была адкрытай не толькі для ўплываў старожытнарымскага мастацтва, але таксама атрымлівала імпульсы з многіх іншых краін, уключаючы Егіпет, Сірю, Грэцыю, Арменію, магчыма, нават Персію¹. Скандынаўская, франкская, нават скіфская арнаментыка ўспамінаюцца таксама. Толькі за ўплывам не трэба забывацца пра Нью-Грэндж, спрадвечную традыцыю, натуральны для многіх пакаленняў ірландскіх мастакоў спосаб мыслення. Ірландскому арнаменту ўласціва асаблівая інтэнсіўнасць, святочнасць і загадковасць. Многія чытаюць у бясконных перапляценнях спіраляў сімвал вечнасці жыцця.

Арнамент прысутны ўсюды. Ён на манументальных каменных крыжах, якіх па ўсяму востраву больш за 400, яго мудрагелістая вязь абрамляе кампазіцыі і задае рytm фігурным сцэнам. У цэнтры Келса ўзышаецца адзін з такіх крыжоў (сярэдзіна IX ст.). Выявы біблейскіх і евангельскіх сюжэтав падпарадкованы закону замкнёных кампазіцыйных блокаў, уласцівых ўсяму раннесярэдневяковаму мастацтву. Галоўны герой выдзелены большымі памерамі, астатнія постаці і дэталі ідуць у строгай іерархіі. Але гэта бачна зблізу. Раніцай, калі да 3-метровага волата даўкранаюцца першыя сонечныя промні, камень як бы губляе сваю трываласць і важкасць, мяньяецца прыроды матэ-

¹ Arnold B. Irish Art. London, 1991. P. 17.

рыялу. Зіхаціць у празристым паветры пластычна аздоба крыжа. Вечар згушчае цені, абвастрае контрасты. Уначы чорны сілуэт на скрыжаванні дзвюх буйнейшых дарог краіны бласлаўляе ўсіх падарожнікаў.

Стара жытнарыйскі палкаводзец Агрыпа, углідаючыся ў недалёкі ірландскі бераг з заваяванай Англіі, ганарліва казаў: “Гібернію можна б скарыць адным легіёнам”. Ён памыляўся. Гэта кельцкія плямёны не раз рабілі наезды на Англію. Аж да VIII ст. н. э. кельты Ірландыі не зведалі чужынскай акупацыі. Але ваяўнічыя вікінгі, спачатку з Даніі, потым з Нарвегіі, парушылі натуральны працэс развіцця. Варвары шматразова вынішчалі гарады, храмы і кляштары. Так, знёмы нам Келс быў цалкам разбураны чатыры разы. Ірландцы мужна бараніліся і ў 1014 г. урэшце разгромілі ворагаў і зрабілі з іх сваіх даннікаў. Гэтую вайну можна параўнаць толькі з Рэканкістай, 800-гадовай вызваленчай вайной іспанскіх каралеўстваў супраць арабаў. У 1170 г. здраднікі прывялі з сабой нарманскіх заваёўнікаў з Англіі. Толькі ў 1921 г. барацьба ірландскага народа завяршылася заваёвай незалежнасці. Аднак сем графстваў Ольстэра на поўначы засталіся пад адміністрацыяй Вялікабрытаніі.

Суровасцю і магутнай сілай патыхае ад сярэдневяковай ірландской пластыкі. Параўнальна невялікая бронзавая плацетка з выявай Укрыжавання (канец VII ст.) — гэта не адлюстраванне пакутаў Хрыста на крыжы, а сімвал трохумфу пераможнага хрысціянства. Строга рытмізаваныя формы і сілуэты падпрадкаваны плоскасці. Схему ажыўляе пульсуючы няўрымслівым жыццём арнамент.

Крыж з абацтва Конг для ірландцаў такая ж святыня, як крыж Ефрасінні Полацкай для нас. У прынцыпе, гэта рэлікварый, прызначаны для захавання фрагмента Святога Крыжа. Ён быў створаны каля 1123 г. па заказу галоўнага караля Ірландыі Турлога О'Конара. Дубовая аснова ўпрыгожана бронзовымі і залатымі плацеткамі, устаўкамі са шкла і эмалі. Залатая філігрань, то з абстрактнымі матывамі, то з выявамі сплеценых у бойцы звяроў, пакрывае ўвесь корпус крыжа.

У контрасце з квядзістасцю насычаных арнаментамі кніжнай мініяцюры і пластыкі жыве архітэктура Ірландыі. Ансамбль абацтва Меліфонт — шэдэўр раманскаага стылю. Аркады з паўцыркульнымі ар-

камі, крохкія калонкі і рытміка профіляў толькі падкрэсліваюць выразную магутнасць гладкіх сцен. Многія архітэктурныя вырашэнні, як, напрыклад, 8-гранная пабудова ў Меліфонце, не маюць аналагаў на кантыненце.

Сталіца Эйрэ — горад Байле Ата Кліат (што ў перакладзе з ірландскай мовы: сталіца Ірландыі — Дублін). За старажытнымі мурамі ўздымаецца велічны гмах саборнай царквы Хрыста. Закладзеная ў 1038 г. і дабудаваная нарманамі ў канцы XII ст., царква гарманічна з'ядноўвае рысы раманскага і гатычнага стыляў. Толькі ў інтэр'еры цалкам дамінуюць спічастыя аркі і скляпенні, ствараючы класічную канструкцыю і вобраз спелай готыкі. А непадалёк уздымае свой шпіль сабор св. Патрыка. Тры чвэрці насельніцтва Рэспублікі Ірландыя — рымо-католікі, вядомыя сваёй кансерватыўнасцю і вернасцю традыцыям. А вось абодва старажытнейшыя храмы сталіцы належалаць англіканскай канфесіі. Скончаны ў 1190 г. сабор увасабляе сабой найвышэйшы ўздым ірландскай готыкі з уласцівай ёй яснасцю формаў і ліній, гармоній прапорцый і кампазіцыі. На старонках яго каменай кнігі адбіліся многія эпізоды гісторыі краіны. Тут пахаваны нарманскія каралі, аўтар “Падарожжаў Гулівера” Джонатан Свіфт. Пад скляпеннямі вісяць сцягі ірландскіх палкоў, услаўленых у баях за брытанскую карону — у Паўднёвой Афрыцы, Судане, Фландрый, на Соме і Марне. Зноў успомніліся Беларусь, нашы ваяры, што змагаліся у чужых войнах не за свае інтарэсы. Ці не заслужылі яны ўдзячнай памяці нашчадкаў?

Падарожжа заканчваецца. Хто адлятае дадому са знакамітага аэрапорта, ававязкова праезджае горад Лімэрык, што на рацэ Шэнан. Заснаваны ў IX ст. датчанамі замак шэрымі адценнямі муроў і вежаў уліваецца ў смарагдавую зелень пагоркаў, халодную сінь неба і вады... Гэта колеравая гама Ірландыі.

Мастацтва. 1996. № 4.

Сяргей Шупа

Шэсць пунктаў падабенства

1. Пачынаючы з простых зямных рэчаў, найперш варта зазначыць фатальную залежнасць абодвух народаў ад бульбы — грунту нацыянальнага выжыцця й перадумовы дабрабыту. Няўрод бульбы ў Ірляндзіі паўтары сотні гадоў таму вынішчыў амаль траціну насельніцтва, думаеца, калі б бульба не ўрадзіла ў нас — страты былі б ня меншыя. Вось жа ў Эўропе толькі два народы натуральна абзываюцца “бульбашамі”. Дарэчы, звычайная, неэкзатычная бульба (*Solanum tuberosum*) па-ангельску завёцца *Irish potato*. Ёсьць у нас што й да бульбы. Мабыць, любы з нас, упершыню пакаштаваўшы віскі, з трымценьнем у душы адчувае незвычайнае смакавае падабенства гэтай “вады жыцця” (ірл. *uisce beatha*) да нашага соку зямлі — хатнє жытнє гарэлкі. І наадварот — прывязіце зь дзедавай вёскі чистую, для сябе робленую, крыху закрашаную для шляхотнасці гарэлку й дайце пакаштаваць хоць каму — любы скажа, што гэта віскі. Тэхналёгія закадаваная ў генатыпе.

2. У дваццатым стагодзьдзі ніводная іншая эўрапейская нацыя не панесла такіх моўных стратаў, як ірляндцы й беларусы. Пры гэтым працэс адраджэння нашых моваў шмат у чым адбываецца падобна — на іх перастае гаварыць вёска, а пачынаюць абуджацца ў іх маладыя творчыя або палітызаваныя гараджане. Ворагі адраджэння нашых моваў таксама падобныя ў сваёй аргумэнтацыі, найчасцей яны махаюць нам перад носам сваёй легендарнай “кілбасой” — эканамічнай немэтазгоднасцю. Ірляндцы, дарэчы, нярэдка выстаўляеца нам як прыклад — вось, маўляў, жыве народ і не памірае без сваёй мовы. У сувязі з гэтым варта адзначыць істотную розніцу. Мову чужынцаў ірляндцы зрабілі настолькі сваёй, што яна пачала выкон-

ваць ролю мовы культуры — цэлыя чатыры англамоўныя ірляндцы сталіся ляўрэатамі Нобэлеўскай прэміі ў галіне літаратуры. У нас жа расейская мова, у той жахліва зъбедненай і ўбогай форме, як яна бытую ў нашым народзе, ніколі не выходзіла за межы функцыяў мовы элемэнтарных зносінаў. Згода, большасць гараджанаў і нават інтэлігенцыі гавораць у нас амаль што па-расейску, але ж дзе нашыя расейскамоўныя Джойсы й Бэкеты ці хаця б Быкавы й Розанавы? Вось жа вялікая расейская культура сталася на нашай глебе пустацьветам.

3. Нас яднае геасоцыякультурнае падабенства. За Ірляндыйяй на заходзе й за намі на ўсходзе канчаецца Эўропа й пачынаецца штосьці іншае. Таму мы непазыбежна — ускраіна, задворкі, глыбокая правінцыя эўрапейскае цывілізацыінае прасторы (хоць, прауда, у суседний з намі Літве як найменей пяць мясцовасцяў прэтэндуюць на статус Цэнтра Эўропы...). Адгэтуль — шэрасць, нуднасць і запаволенасць жыцьцёвых працэсаў як у Беларусі, гэтак і ў Ірляндый. Каб чамусь вартаму навучыцца, зарабіць грошай, асьвяжыць мазгі або й праста “пагуляць”, трэба як найменей кудысьці выехаць.

4. Тая нярадасная акалічнасць, што часта як ірляндцам, гэтак і беларусам амаль не было чаго губляць у сваёй бацькаўшчыне, сталася прычынай таго, што нашыя народы сталіся народамі эмігрантаў. Маюцца на ўвазе не малалікі й нерэгулярныя хвалі палітычнае эміграцыі, а масавыя выезды простых людзей у пошуках лепшае долі. Наўрад ці якая іншая краіна ў Эўропе дала большы працэкт колькасці эмігрантаў ад агульнае лічбы насельніцтва, як Ірляндыйя й Беларусь. Нездарма, дарэчы, адзін замежны дасьледнік называў з гэтай нагоды Беларусь “Ірляндыйя Расейской імпрыі”. На эміграцыі часам завязваліся ю самыя шчырыя беларуска-ірляндзкія контакты, як, прыкладам, у 20-я гг. у Чыкага.

5. Аднолькавы ці прынамсі падобны ў нас і найбольш вызначальны геапалітычны фактар — наяўнасць вялікага й магутнага суседа на ўсходзе, няспыннай крыніцы палітычнай, культурнай і моўнай агрэсіі й сталай пагрозы нашаму існаванню. У сувязі з гэтым шмат у чым падобныя ю нашыя шляхі да незалежнасці. Сённяшнє мадзеньне Рэспублікі Беларусь у складзе СНГ тыпалягічна ў паталі-

гічна нагадвае існаваньне Ірляндскае Вольнае Дзяржавы (Irish Free State) у складзе Брытанскага Садружнасьці (1922–1937). Поўная або, прынамсі, большая незалежнасць прыйшла да Ірляндыі ў 1937 г. А колькі давядзеца чакаць нам?

6. Апошняя аналёгія толькі патэнцыяльная й дай Божа, каб яна гэткая й засталася. Магчымыя й непазыбежныя зъмены ў палітычным жыцьці Беларусі, памножаныя на непрадказальнасць разывіцьця падзеяў у Рәсей, могуць прывесці да расколу ў беларускім грамадстве ў пытаныні формаў сусідаваньня з Рәсей. Зынешнія праявы расколу выяўляюцца ўжо сёньня ў правакацыі дыскусіяў аб мовах, сымболіцы й г. д. Прыхым заўважаеца ѹ геаграфічная лякалізацыя патэнцыяльна канфліктных зонаў — усходняя й паўночна-ўсходняя Беларусь. Хто ведае, ці не захоча нейкая значная частка насельніцтва найбольш зрусыфікованых раёнаў застацца “лаяльна” расейскай апэцы? Хто ведае, ці ня знайдзеца пры гэтым у тых самых раёнах меншая, але даволі энэргічная частка людзей, якія актыўна гэтаму запярэчаць, не спыняючыся перад дзейснымі сродкамі? Як бы там ні было, любыя сцэнарыя далучэння Беларусі або хаця б нейкае яе часткі да Рәсей — якія ходзяць па мудрых усенародна абранных галавах — пагражаюць нам ірляндзызацыяй у самым злавесным сэнсе гэтага слова.

Наша ніва. 1994. № 12.

Пасхальнае паўстанне

У 1916 г. дзяржавы Ірландыя не існавала. Сем стагоддзяў англійскага панавання на Зялёным востраве вынішчылі ўсе прыкметы ірландскай дзяржаўнасці. Прыняты напярэдадні Першай сусветнай вайны англійскім парламентам закон аб праадстаўленні Ірландыі гамруля (права на самакіраванне пры захаванні вярхоўнай улады Брытанскай кароны) быў адсунуты ў невядомы час — “пасля заканчэння вайны”. Прыняцця гамруля ірландцы дамагаліся 30 гадоў, і хітрыкі з увядзеннем яго ў дзеянне сталі для іх сведчаннем чарговага англійскага падману. Ірландскія радыкалы пераканаліся, што пазбавіца ад англійскага прыгнёту магчыма выключна праз рэвалюцыйную чыннасць. Этнічны канфлікт паміж англічанамі і ірландцамі ўзмацняўся рэлігійным. Ірландцы — католікі, англічане з XV ст. — пратэстанты, і сваю англіканскую царкву намагаліся распаўсюдзіць на Ірландыю, што паспрыяла б хутчэйшай англізацыі вострава. Дзеля гэтага ў Ірландыю, асабліва ў графстваў паўночнай правінцыі Ольстэр каралеўскі ўрад накіроўваў шматлікіх перасяленцаў з Англіі і Шатландыі. Тут меліся зручныя гавані, былі ўраджайнныя землі, добрыя пашы. Ірландцы адказвалі паўстанням. Яны адбываліся ў 1559–1567, у 1569–1572 гг. Шырокое паўстанне выбухнула ў 1641 г. Яго жорстка задушылі войскі Олівера Кромвеля, які прайшоў па Ірландыі з агнём і мячом. У гісторыю ўвайшла бойня ў Дроэдзе, калі англічане ў 1649 г. перрабілі 3000 жыхароў горада (уратаваліся 30 чалавек). Мноства людзей было спалена жыўцом у гарадской царкве. Наступныя паўстанні адбыліся ў 1688–1691, 1798, 1848 і 1867 гг. Палітыка англічан была скіравана на поўнае падпарафкаванне ірландцаў. У іх адымалі землі, ірландская мова была забаронена. Выкладанне ірландскай мовы

каралася смерцю. Пасля паўстання 1798 г. Англія навязала Ірландыі унію, якая ператварала востраў у англійскую правінцыю. Так званы аграрны пераварот XIX ст. у гаспадарцы Ірландыі, калі ворыўныя землі былі аддадзены пад выпасы авечак, адгукнуўся для ірландцаў жахлівымі стратамі насельніцтва. Па перапісу 1821 г. у Ірландыі жыло 6,5 мільёна чалавек. Нават сёння, праз паўтара стагоддзя, Ірландыя мае 3,1 мільёна насельніцтва. Пазбаўленыя зямлі, ірландцы эмігрыравалі ў Амерыку і Канаду. Усе спробы супраціўлення бязлітасна караліся. У адказ ірландцы стварылі грамадзянскую армію, валанцёры якой узбройваліся і рыхтаваліся да паўстання. Ведаючы пра такія настроі ад паліцыйскіх інфарматараў, англійскі ўрад спланаваў правесці ў красавіку 1916 г., пасля Пасхі, арышты ўсіх членаў рэвалюцыйных суполак. Аднак ірландцы апярэдзілі.

Паўстанне і яго ўзброенныя сілы ўзначаліў лідэр сацыялістычнай партыі Ірландыі Джэймс Канолі. Яму было 48 гадоў, ён быў вядомы як арганізатор агульнаірландскай забастоўкі 1913–1914 гг. 24 красавіка, на другі дзень Пасхі, паўстанцкія атрады захапілі ў Дубліне штраг стратэгічных аб'ектаў і будынак галоўнага паштамта (тэлеграф). Тут размясціўся штаб паўстання. Ён абвясціў незалежную Ірландскую Рэспубліку і абраў урад. Над дахам урадавай рэзідэнцыі залунаў нацыянальны трохколер Ірландыі — бела-аранжава-зялёны.

На другі дзень англічане перакінулі пад Дублін вайсковыя часткі, 26 красавіка пачаўся штурм горада. На працягу трох дзён у Дубліне ішлі вулічныя баі, колькасная перавага карнікаў вызначыла паражэнне паўстання. 29 красавіка паўстанцы паспрабавалі прарваць акружэнне. Рэвалюцыйны ўрад, шкадуючы мірнае насельніцтва горада, вырашыў скласці зброю. Англічане расстралілі 300 чалавек (у тым ліку ўсіх 15 членаў рэвалюцыйнага ўрада). У баях было паранена 2000 паўстанцаў. Мноства людзей было асуджана да турэмнага зняволення. Паранены кіраунік паўстання Джэймс Канолі быў расстралены англічанамі, калі ляжаў на санітарных насялках.

Жорсткасць англічан мела вынікам узмацненне радыкальнага крыла ў палітычным руху Ірландыі. Пасля заканчэння вайны партыя Шын-фэйн (“мы самі”), якая выставіла мэтай народа самастойнасць краіны, на выбарах у парламент Англіі атрымала 73 месцы. Гэтыя

дэпутаты абвясцілі сябе першым урадам Ірландскай Рэспублікі, а ў студзені 1919 г. абвясцілі незалежнасць краіны. Была сфарміравана Ірландская рэспубліканская армія, якая вяла ўзброеную барацьбу супраць англічан. У 1921 г. ірландцы дамагліся сабе правоў дамініёна. Але Вяліка-Брытаніі ўдалося адняць ад Ірландыі Ольстэр (6 графстваў). У 1937 г. ірландцы прынялі Канстытуцыю, якая адмяняла статус дамініёна, а ў 1949 г. Ірландыя, менавіта ў гадавіну Пасхальнага паўстання, ужо фармальна выйшла з Брытанскай садружнасці. Дзень Пасхальнага паўстання стаў нацыянальным святам ірландскага народа. Далучаная да Англіі правінцыя Ольстэр застаецца балючай праблемай, вырашэннем якой наўрад ці будзе адзначана нашае стагоддзе.

Навіны. 1999. 13 жн.

Валерый Буйвал

Эйрэ

Вітрына празрыстай кулеадпорнай камізэлькай ахінае нацыянальная съвтыні: ілюмінаваныя манускрыпты канца мінулага тысяча годзьдзя. Адзін з добраахвотных галернікаў сярэдневяковага скрыпторыя прызнаўся на палях свайго шэдэўра, што стварэнне рукапіснай кнігі з акампанэмэнтам фігурных літар, заставак, ілюстрацыяў, величнай вокладкі каштуюе столькі ж сілаў і часу, колькі пабудова сабору. Схіліўшыся над кніжнымі манумэнтамі ірляндзкай мінуўшчыны, мімаволі ўспамінаеш той выпадковы радок стомленага манаханааніма. Эйрэ мае тры галоўныя сымбалі: Кнігу, Крыж і Арфу.

Кніга

Іспыты па мэдыевістыцы (клубку ведаў, што тычацца Сярэдневякоўя) заўсёды нагадвалі мне допыт у папскім tryбунале. Было цяжка і трывожна. Дапытвала жыўцом прадстаўленая пецярбургская прафэсура, па кнігах якой займаюцца цяпер юнаты з БАМ. Але за туу даўнюю дрэсуру засталася шчырая ўдзячнасць эўрапейскага правінцыяла, які часцей за ўсё не губляеца, сустрэўшы старых знаёмых па храстаматыях. Вітаю цябе, “Book of Kells”! Кніга раскрываеца па пастырскім абдымкамі і прымае грэшную душу ў съвет недасягальнай абстракцыі. Тысячы съпіраляў, хітраспляценняў, вузлоў, рytмізаваных крывых (дарагіх сэрцу кожнага крывіча) заварожваюць сваім узынесеным над банальнасцю шматгалосьсем. Іхная съпейная геамэтрыя — гэта тое ж адлюстраваньне Вечнасці, горняга съвету, што і золата аброзоў усходнегрэцкіх традыцый. Вочы няўпэўнена прачытаюць у віры фарбаў і лініяў ініцыял ХРІ — імя Збаўцы напісаны па-грэцку!

Мініяцюра з Келлскага евангелля (800 г.)

Ірляндзкіх манахаў не засмучала аддаленасць роднага вострава. Для сярэдневякоў я іхная экспансія мае надзвычай шырокі размах. Заснаваныя імі кляштары ў Францыі, Швейцарыі, Італіі на стагодзьдзі сталіся наймацнейшымі цэнтрамі рэлігійнага і культурнага жыцця. Так, кляштар Монтэ-Касіна, які па дарозе на Рым давялося штурмаваць беларускім жаўнерам з Арміі Андэрса ў 1944 г., таксама твор пасланцоў далёкай Гібэрніі (стараражытная назва вострава). Можа, невыпадкова, што адзін з галоўных святых гэтай пасіянарнай нацыі называецца сьв. Калюмба (!).

Якраз ягонымі съядамі трапляю ў Кэлс, маленькае мястечка, услаўленае на ўвесь свет ілюмінаваным Эвангельлем IX ст. Ажно ня верыцца, што менавіта тут наканавана спыніцца амаль на месяц маёй ірляндзкай камандыроўкі.

Крыж

Ён стаіць ужо 11 стагодзьдзяў на скрыжаваньні двух найважнейших гасцінцаў вострава. Ён — адзін з 400 хрысьціянскіх волатаў Ірляндыі, на каменным целе якіх рэльефамі разгарнулася “Біблія для непісменных”: прарокі, апосталы, змаганьні, аршакі і зноў бясконцая мэлёдый кельцкага арнамэнту. Толькі “савок”, пабачыўшы крыжы, успамінае выключна могілкі. На гэтых дараманскіх помніках Хрыстос — не змардаваная ахвяра. Ён царуе над сусьеветам, раскінуўшы руکі ня з волі катава, а ў магутным жэсьце ўладараўня, як увасабленыне перамогі над съмерцю і цемрай паганства.

Кельцкія плямёны эйраў не зазналі рымскага панаваньня. Са склістага берага ў яснае надвор’е бачна недалёкая Брытанія, адкуль лацінянін Агрыпа самаўпэўнена гукнуў: “Я б скарыў Гібэрнію з адным легіёнам”. Будучыня паказала, што эйры здольны стагодзьдзямі бараніцца ад нарманскіх і ангельскіх захопнікаў. Упартасць і кансэрватызм гэтай нацыі ярка выявіліся ў VII ст. Папа Грыгорый Вялікі жалезнай рукой рэфармаваў Каталіцкую Царкву. Тады ўзыніклі грыгарыянскі каляндар, грыгарыянская імша, грыгарыянскі харал. Ірляндыя, канкурэнцыйны цэнтар каталіцызму, дойга трывала за старымі дормай і абрадам.

Ангельскім акупантам урэшце ўдалося раскалоць эйраў, прышчапіўшы, асабліва на поўначы вострава, пратэстантызм. Да канца XIX ст. каталікі маліліся ў палях, дзе дагэтуль стаяць каплічкі катакомбнай царквы, якая мае тысячы пакутнікаў — ад біскупаў да простых вернікаў. Да апошняй балканскай вайны 25-гадовае рэлігійнае змаганьне ў Ольстэры, дагэтуль акупаваным брытанцамі, выглядала нейкім архаічным рапортэтам Старога Сьвету. Рэчаіснасць ўпэўненна разбурае стэрэатыпы.

Арфа

Калі святы Патрык у 432 г. пачаў хрысьціянізацыю Ірляндыі, эйры-нэафіты, безумоўна, упадабалі біблейскага цара Давіда, майстра арфічнай музыкі. Як дуда ў шатляндцаў, так арфа на вольным востраве была голасам душы народа. Цяпер тут часцей пачуеш скрып-

ку і гармонік, а залатая арфа на смарагдава-зялёным фоне застыла сымбалем ірляндцаў усяго съвету.

Калі выяжджаеш з ірляндцам на месца гістарычных падзеяў, ён камэнтуе мінуўшчыну як эпізод біографіі свайго пакалення. Вось магіла паўстанцаў 1798 г. у старажытнай сталіцы Тары. Тады ўпершыню над аддзеламі паспалітага рушэння ўзьняўся нацыянальны съцяг. Кожныя ўгодкі бітвы на рацэ Бойнэ, што адбылася ў чэрвені 1690 г. і скончылася паразай каталіцкага войска, адзначаюцца ў Ольстэры пратэстанцкім маршам і арганізаваным супрацівам каталікоў. Сёлета вулічныя сутыкнені і пажары набылі асабліва катастрофічны харктар. У сем'ях захоўваюцца рэліквіі партызанскай вайны 1919–1921 гг. Дарэчы, адозвы акупанцкай улады, рэпресіўныя цыдулкі губэрнатараў і судоў да съмешнага падобныя на знаёму цяпер нам рэчаінасцьць.

Бяз доўгіх тлумачэнняў зразумелая нам і моўная сітуацыя ў Ірляндыі. Сваю старажытную (і выключна складаную) гэльскую мову вывучаюць усе дзеці ў школе. Некаторыя бацькі пасылаюць сваіх дзяцей у летнікі на паўночна-ўсходнюю і паўночна-захаднюю ўскраіны вострава, дзе яшчэ жыве мова продкаў у натуральным асяродзьдзі. Але ангельшчына пусыціла надта глыбокія карані, невядома чым скончыцца гэтае лінгвістычнае спаборніцтва. Эйрам дастаўся агрэсіўны сусед, са зноў жа знаёмай нам прэтэнзіяй на універсалізм.

Аднак напойвае аптымізмам просты візит на галоўпаштamt у Дубліне. Адправіўшы лісты ў адну флегматычную краіну, чытаеш радкі Дэклярацыі незалежнасці, абвешчанай у гэтым будынку, які быў цэнтрам герайчнага паўстання ў красавіку 1916 г., “Poblacht Na H Eireann” (Часовым урадам Ірляндыі): “У імя Бога і памерлых пакаленняў, ад якіх яна прымае старажытную нацыянальную традыцыю, Ірляндыя праз нас заклікае сваіх дзяцей пад свой съцяг на барацьбу за свабоду”. Да перамогі заставалася пяць гадоў…

Наша ніва. 1997. 25 жн.

Уільям Батлер Йітс

Аўтабіяграфія: Фрагменты з дзённікаў (1909 год)

Каб гэтыя зацемкі гучалі натуральна і дапамагалі мне, яны не павінны вынікаць адна з адна — тады б яны ператварыліся ў літаратуру. Кожная зацемка мусіць быць запісам выпадковае думкі, і тады толькі яна выкажа маё жыццё. Хрыстос, Буда і Сакрат не пісалі кніжак, бо гэта азначае — разменьваць жыццё на лагічны працэс.

Мінулае ночы ў клубе “Arts” мы дыскутувалі над адным палітычным пытаннем. У нейкі момант я хацеў быў падаць аргументы — адно для таго, каб адказаць на чыёсьці цверджанне, — аднак не зрабіў гэтага і неўзабаве заўважыў, што кожны з маіх аргументаў быў некім выкарыстаны. Логіка — гэта машына, і можна пакінуць яе сабе самой. Без анякае помачы яна змусіць удзельнікаў вычарпаць тэму; як дурань, так і мурдэрц немінуча дадуць належны адказ, а калі нехта забудзеца на адказ, дык вернецца дадому нешчаслівы. Кінь купюру на стол — і атрымаеш узамен шмат дробных грошай.

Свядома прынятая (а значыць, ужо маска) стыль і індывидуальнасць — гэта адзінага ўцёкі ад валютчыкаў і гасцей з запалёнымі тварамі.

Я мяркую, што сапраўданне каханне — гэта дысцыпліна; яно вымагае мудрасці; вось жа — насуперак Святому Пісьму — каханне Саламона і Сабы здолела вытрываць. Ён або яна прадчувае таемнае “я” другога і — адкідаючи веру ў звычайнае, штодзённае “я” — стварае лістэрка, у якім каханы ці любая бачаць адлюстрраванне, якому наследуюць пазней у штодзённым жыцці; таму што каханне таксама стварае Маску.

Нашая сучасная паэзія — імажынісцкая. Гэта паэзія маладых. Паэзія, узніклая ў найлепшыя эпохі, — гэта бесперапынная экспрэсія апетытаў і заганаў. Таму мы выбіраем там, дзе яны вычарпаліся.

Згадаў сёння, як брахман Магіні сказаў мне: “Калі я быў малады, быў шчаслівы. Меркаваў, што праўда ёсьць нечым, што можна перанесці з аднаго разуму ў другі. Цяпер я ведаю, што праўда — гэта стан разуму”.

Пакіце з сапраўднага жыцця, і вам застанецца толькі сэнтыменталізм; гэтак бывае з душою, замкнёнаі як ад зямлі, так і ад Неба.

Тое, што было філасофіяй на Далёкім Усходзе, у хрысціянстве сталася жыццём, біяграфіяй і драмаю. Такі самы практэс праходзіць пад час напісання п'есы. Перш за ёсё, калі ў ёй ёсьць псіхалагічная глыбіня, тады ёсьць у ёй таксама пэўны комплекс ідэй, тое, што выражаеца ў філасофічных катэгорыях. Напрыклад, мая “Князёўна Кэтлін” была напачатку маральным пытаннем: “Ці можа душа ахвяраваць сабою дзеля добрае мэты?” Але філасофія паступова знікае, і ў канцы ўжо адзінаю ўлоўнай філасофіяй — калі яна яшчэ застаецца — выступае звычайная экспрэсія таго ці іншага вобраза. Калі п'еса супоўна тоесная жыццю, яна здаецца дапытліваму чытачу нікчэмнай гісторыі. Ці была Бхагавадгіта “сцэнаром”, з якога зрабілі Евангелле?

Звычайна ўсе пыхлівя душы прадстаўляюць скрайнія пагляды. Толькі ў тых, што збудавалі багаты свет успамінаў і мысленчых наўкаў, такія скрайнія пагляды сутыкаюцца з пачуццём праўдападобнасці. Напрыклад, меркаванні, якія памяшчаюць праўду з аднаго толькі боку, могуць увайсці ў развітываніе разумы выключна на аснове руху й напружання — калі ўвогуле могуць увайсці, — і, раней ці пазней, разум інстынктыўна іх адкідае.

Існуе сувязь паміж дысцыплінай і драматычным пачуццём. Калі мы не здолеем сабе ўявіць самога сябе як кагосьці інакшага, чым ёсьць, калі не здолеем дапусціць да сябе таго другога “я”, тады мы ніколі не навяжам сабе дысцыпліны, дарма што можна было б ёй наўчыцца ад іншых. Актыўная сіла — у адрозненні ад пасіўнага ўхва-

лennenя прынятае формулы — гэта нешта тэатральнае, свядома драматычнае, — нашэнне маскі. Вось умова напруженага і поўнага жыцця. У людзей, вельмі дзейных па сваёй прыродзе, заўсёды назіраецца або схільнасць пазіраваць, або — калі поза сталася другім “я” — клопат пра зроблене ўражанне. Гэта можна заўважыць у “Жыццях” Плутарха і, часам, у тых сучаснікаў, якія спрабуюць жыць паводле класічных узору. Напрыклад, у Аскара Уайлда або, што менш відавочна, Уолта Уітмена. Вордсварт нярэдка плыткі і цяжкаваты, часткова з таго, што ў разуменні ім маралі няма тэатральнага элементу, затое ёсць падначаленне дысцыпліне, якую сам ён не стварыў.

Усё жыццё пераследавала мянэ ідэя, што паэт павінен ведаць людзей усіх класаў, будучы адным з іх, што павінен спалучыць сваю асабістую рэалізацыю з найбольшым магчымым веданнем усякае мовы і ўсякіх падзей у свеце. Памятаю, як пятнаццаць ці дваццаць гадоў таму прагнуў я, каб, прыняўшы неяк выгляд селяніна, вандраваць па Захадзе, пасля хацелася плаваць матросам на караблі. Але той, хто асцерагаецца кантактаў з чужымі і паводзіцца натуральна толькі перад найбліжэйшымі сябрамі, не можа вандраваць у пошуках прыгодаў. Мастак высپывае ва ўсё большай самоце, ён ёсць усё болей сабою паводле ўласных мерак; адсюль ён усё выразней траціць панаванне над светам, які няўхільна ўскладняецца. Нейкага дня ён усё ж вырушыць, каб здабыць веды, нібыта пілігрым у Святую зямлю. Будзе тады найбольш рамантычным з усіх персанажаў. І будзе забаўляцца ўсімі маскамі.

Трагедыя — гэта толькі азарт: адкідаючы вобраз героя, яна прымае форму дзяякоўчы перыпетыям і палёту пачуццяў; а камедыя — гэта сутыкненне ўсіх вобразаў. Адмоўся ад вобраза ў камедыі — тады атрымаеш фарс. Фарс жа цалкам абапіраецца на інцыдэнт. На практицы бальшыня п’ес — мешаніна: Шэкспір трагікамічны. Камедыя радасная, бо прыняцце ролі, сваёй маскі — ці то індыўідуалізаванага камічнага твару, ці то твару гратэскавага, фарсавага — гэта дэмансстрацыя энергii, а ўсякая энергія радасная. Паэт высноўвае трагедыю з душы, якая ўва ўсіх падобная. Няма ў ёй радасці ў нашым разуменні гэтага слова, ёсць адно экстаз, што паходзіць з сузірання рэ-

чаў, больших за адзінку, рэчаў, якія невыразліва ўспрымаюцца людзьмі на гэтым свеце. У трагічных масках няма ні героя, ні ўласнай энергіі, яны блізкія да дэкарацый і абстрактных фігураў егіпецкіх святынь. Перш як разум зірне іхнымі вачыма, актыўная воля знікне, — адсюль іх супакой, поўны смутку. Радасць паходзіць з волі, якая працуе, змагае перашкоды, ведае смак перамогі. Душа ведае толькі змены свайго стану; трагічныя матывы, якія здаецца, звязаны не з дзеяннем, але якраз-такі са зменамі стану. Я адчуваю гэта, хоць не выразна, калі палюю на праўду, якая што гушчар, і мой абавязак — прытрымлівацца разумовага ўражання і шэрай штодзённасці. Аднак: экстаз — ці ж не ёсьць гэта спраўджаннем душы самой у сабе, ці ж не ёсьць нейкім велічным імклівым выбухам, падобна да таго, як бы студня вылівала саму сябе? Ці ж не гэта мы называем хараством?

У размове з Крэбам Робінсанам Блэйк сказаў, што ён ставіць панад чалавекам інтэлекту чалавека шчаслівага і дурнаватага, ці што съці такоё. Было гэта, бадай, выражэннем ягонай пахвалы жыццю — “Усё, што жыве, святое” — і ягонага непрымання абстракцый. Бальзак, хоць абагаўленне ім прыгожай шляхетнага паходжання жанчыны магло бы сведчыць, што і ён зрабіў падобны выбор аб’екта свайго пакланення, занадта ўзвышае культ волі, каб усведамляць выбор, калі гэтакі ён усё ж зрабіў. Ніцшэ, без сумневу, усведамляў выбор, калі ўяўляў сабе звышчалавека. Як мастакі, мы пакутуем у нашым мастацтве тады, калі не любім жыцця, супаднага ў сабе, і калі бяздумна чынім тое, што наказвае нам чалавецтва. Мы ёсьць — калі паглядзеце на нас з перспектывы жыцця — падступным капрызам, эмфазаю і, можа, незавершаным скляпеннем. Тыя, апяванне і апекаванне якіх застаецца нашай павіннасцю, гэта скляпенні завершаныя. Жыццё, якое мы баляем, — не канец рэчаў, але калі нашая праца і нашая воля дасягаюць нейкае вышыні, тады стаім мы разбітыя перад несціханым жыццём і не знаходзім у ім для сябе задання, якому мы б маглі прысвяціць свае найвыдатнейшыя здольнасці. Мы змушаны мысліць і выражаніць сябе, але не дзеяць. Фаўст пад канец быў здатны ўжо толькі папрасіць ворнае зямлі, нібыта які чыноўнік з міністэрства сельскай гаспадаркі. Праўда, што Рамэо не быў ані інтэлектуалам, ані вучоным — даволі

нам таго, што ёсьць у ім прырода. Мы ўспрымаем яго як завершанае скляпенне, бо ў літаратуры патрэбныя нам завершаныя рэчы. Людзі ўчынку, песняры жыцця і жарсці павінны быць предметам цікаласці кожнага, але пра нас не належыць шмат гаварыць. Плутарх меў рабцыю: мастак не павінен розніцца ад іншых у дзяржаве, таму што маладыя людзі, народжаныя для вайны і кахання, не хочуць быць такімі, як Фідыяс. Жыццё спавядаемца Жрацу і яму аддае пашану; мы спавядаемся Жыццю, кажучы, што мы б зрабілі, калі б толькі былі маладыя, прыгожы і багатыя. А Жыццё адказвае: “Я ніколі не думаю пра гэта, у мяне так мала часу”. І як пахвальна, што Жыццё з блішчымі вачыма імкне сваёй дарогаю, забываючыся пра нас.

Дзве гадзіны бяздзеяніасці — пакуты невыносныя, бо ў мяне няма адгаворак і я адчуваю прымус пісаць. Маленская Д. Ф. сказала мне, што ў садзе яе бацькі наткнуліся на курца опіуму, які тварыў вершы ў сне. Калі ён прачнуўся, дык запісаў загаловак, астатніга ўсяго не запомніў. Быў адзіным шчаслівым паэтам.

Ніводнае мастацтва не можа сама заваяваць людзей, — людзей заваёвае ідэал жыцця, які вызначаецца аўтарытэтам. Калі мы зноў адкрыем гэты ідэал, тады мастацтвы, музыка і паэзія, жывапіс і літаратура, наблізяцца адно да аднаго.

Я ўвесы час крычу насуперак жыццю. Не сплю начамі праз турботлівия думкі пра час, які забіраеца ў паэзіі, — мінулае ночы не мог заснуць, але, нягледзячы на гэта, мушу рабіць усё тое, дзякуючы чаму ямагу весці актыўнае жыццё і выяўляць сябе не як традыштыйны паэт, а як той забыты феномен: нармальны, дзейны чалавек.

Пераклад з англійскай Юрася Бушлякова

Крыніца. 1998. № 12.

Юрый Каліна

Ірландыя як Беларусь: Пры нагодзе адной аўтарскай сустрэчы

“Шмат было такіх народаў, што найперш страцілі мову сваю, а пасля самі памёрлі”, — пісаў у канцы XIX ст. Францішак Багушэвіч. І сапраўды, многа можна ў гісторыі знайсці такіх прыкладаў. Але, як ні глядзі, ірландцы аніяк не змяшчаюцца ў такіх абагульненнях.

Як ні дзіўна, у гісторыі Беларусі і Ірландыі шмат паралеляў. Адной з іх з’яўляецца парадайнальна значная роля… бульбы ў працэсе выжывання нацыі.

Як вядома, у XIX ст. бульба была асновай харчавання насельніцтва, у тым ліку Ірландыі і Беларусі. Тая ж бульба, а лепш сказаць — яе недахоп, спрычынілася, дарэчы, да найбольшай нацыянальнай трагедыі ў гісторыі Ірландыі. Гніль бульбяных гоняў у гадах 1845–1848 давяла амаль да генацыду нацыі. З голаду і памору каналі музыкі, гарадскія пралетарыят, эмігранты на перагруженых караблях, напраўленых у Амерыку… З 9 мільёнаў насельніцтва вострава ў 1845 г. пасля пяці гадоў засталося ўсяго 6,5 мільёна. Прыблізна мільён ірландцаў памерлі ад голаду і мору, астатнія перабраліся ў Амерыку.

Другая з больш істотных паралеляў — прынцып адвечнага змагання абодвух народаў за незалежнасць і дзяржаўнасць. У выпадку ірландцаў пачалося яно ўжо ў XII ст., з часу, калі англійскія каралі ўпершыню спрабавалі заваяваць “дзікі” вострай. З таго часу амаль безупынна вядзеца змаганне жыхароў Ірландыі за абарону сваёй айчыны. Пачынаючы з XVI ст., калі ангельцы перасталі быць рымано-католікамі, канфлікт набірае новы аспект — рэлігійны.

У 1919 г., літаральна ў няпоўны год пасля падобных падзеяў, што адбыліся ў Мінску, ірландцы абвяшчаюць незалежнасць рэспублікі. Як можна было спадзявацца, не было гэта даспадобы Вялікабрытаніі. Аднак, сказаўшы “а”, ірландцы, у адрозненне ад беларусаў, адваявалі сваю незалежнасць. Па-за межамі рэспублікі-вострава апынуўся Ольстэр — да нашых дзён месца крывавых змаганняў дзвюх нацый і канфесій.

Добра ведаў пра гэта, як і пра шмат што іншае, Джэймс Джойс, народжаны 2 лютага 1882 г. (у тым жа годзе нарадзіліся Колас і Купала) у сталіцы Ірландыі — Дубліне. Свядомасць ірландскай тоеснасці, паглыбленая саліднай гуманітарна-езуїцкай адукацыяй, спадарожнічала яму ўсё жыццё, якое, дарэчы, амаль поўнасцю перажыў у эміграцыі. Менавіта гэты фактар спрычыніўся ў вялікай ступені да ўзнікнення літаратурных твораў, што салідна ўпісаліся ў класіку сусветнай літаратуры, перш за ўсё — “Уліса”.

Джойс пісаў раман свайго жыцця ў гадах 1914—1921 у эміграцыі, аднак падзеі, дух часу і ўсё астатнє, апісаны ў кніжцы, адносіцца да Дубліна ў гадах 1895—1904. У сваёй аснове “Уліс” з’яўляецца апісаннем аднаго дня — 16 чэрвеня 1904 г., калі Джойс першы раз сустрэчаецца з жанчынай свайго жыцця — Норай Бранслей.

У адrozненне ад класічных раманаў XIX ст., намерам аўтара “Уліса” не было толькі расказаць пра нейкае здарэнне. Яго ўспрыманне літаратурнага твора зусім іншае ад традыцыйнага. Паводле Джойса ранг твора ды яго месца ў літаратуры не вызначаюцца апісаннем нават найбольш цікавага здарэння ці пераказам вяршынь ідэалогіі. Джойс цаніў перш за ўсё форму пераказу, арыгінальную пісьменніцкую манеру аўтара ды разнастайнасць мовы твора. Менавіта і гэтымі рысамі праславіўся “Уліс” у гісторыі літаратуры.

Гэта ды шмат чаго іншага можна было пачуць 30 студзеня [1994 г.] у час сустрэчы на штотэмесячным семінары “Белавежы” з аўтарам пракладу “Уліса” на беларускую мову — Янам Максімюком у будынку філіяла Варшаўскага універсітэта ў Беластоку.

Прызнанне раўнапраўнага з іншымі існавання асобнай нацыянальнай мовы — гаварылася на сустрэчы — адбываецца на аснове вельмі розных прынцыпаў. Паводле некаторых аўтарыгэтаяў, адным

Сяргей Шупа і Ян Максімюк (рэдактар і перакладчык «Уліса»).

*Нью-Йорк,
красавік 1992*

з іх з'яўляеца магчымасць перакладу на гэтую мову “Уліса”. У чым дакладна заключаеца сэнс вышэйсказанага, перакладчык падрабязна на растлумачыў прысутным (звыш 20 асобаў, у галоўным пісьменнікі — “белавежцы” ды беларускія журналісты, таксама адзін мовавед-дыпламат — консул I. Хадасевіч). Аказваеца, Джойс, каб напісаць “Уліса”, карыстаўся звыш трыццацю тысячамі слоў. Для параўнання трэба ведаць, што, для прыкладу, асноўны фонд мовы, якой карыстаємся штодзённа, — 4–5 тысяч слоў, а Леў Талстой у сваіх раманах у сярэднім выкарыстоўваў 7 тысяч слоў. Што датычыць самай кнігі, як сказаў вядучы сустрэчу Сакрат Яновіч, вялікай літаратуры не чытаюць, яна проста павінна быць. Трэба нам тады цешыцца, што дзякуючы вялікай працы Яна Максімюка і беларус можа паставіць на паліту сваёй бібліятэчкі “Уліса” Джэймса Джойса на беларускай мове.

Czasopis. 1994. № 3.

Colette Sheridan

'I was bawling crying when I was writing this story'

ANTI-nuclear campaigner Adi Roche, who has just written a book on the children of Chernobyl, says her work for the cause has taken a massive toll on her personal life.

"I would be lying if I said there wasn't a personal cost. The work goes on 24 hours a day. The two girls in the office go home at 5.30pm but I keep going. When you're a voluntary organisation, people expect you to be there all the time. It means that I don't have a social life or a personal life. I have difficulty dwelling on that. I don't want people to think that I'm some kind of a martyr. The positive benefits to my personal development are phenomenal. I can't measure or quantify that. To work with these children is such a privilege. I love them all. It's a life commitment. I just hope I can sustain that. Sometimes I feel very close to the edge emotionally."

April 26 is the 10th anniversary of Chernobyl when 190 tons of highly radioactive uranium were expelled into the atmosphere. According to some estimates, at least nine million people have been affected. Almost 2,200,000 Belarusian people have been subjected to permanent radioactive contamination of varying density. Of the country's prime farmland and forest, 25% has become nuclear wasteland. Eight hundred thousand children in Belarus and a further 380,000 in Ukraine are at high risk of contracting cancer or leukaemia. It is said the people of Chernobyl were exposed to radioactivity 90 times greater than that from the explosion at Hiroshima.

Adi Roche's book starts with her own consciousness raising days in the '70s with the campaign to prevent a nuclear power station at Carnsore. It then tells how she became involved with the children of Chernobyl.

Since 1991, over 1,000 children from Chernobyl have come to Ireland for rest and recuperation.

“As well as the holiday visits, we started a medical aid programme which has adopted 20 hospitals and orphanages in the contaminated regions of Belarus and western Russia. A lot of the children are abandoned to orphanages. I would never condemn anyone for that because I know the sort of pain these people are in. I apportion all the blame to the authorities. Something akin to the Nuremberg trials should be held in terms of accountability. The authorities prioritized animals over human beings when it came to evacuation. The book breaks the silence surrounding Chernobyl. I’m also trying to break through the glossy glib arguments that have come from the nuclear industry in the West saying Chernobyl wasn’t as bad as people say. The West collaborated in the cover-up. People in Chernobyl say they feel like the living dead, During World War II, they lost one in four people and now they’re losing one in four to Chernobyl. The foetal damage caused by radiation has meant that thousands of women have not had a choice as to whether or not they have abortions. And the ones that go ahead with the births have severely deformed children. The birth rate has dropped by 50% and the suicide rate has rocketed. What I’m trying to get across is the brokenness of people’s lives. They are environmental refugees.”

The book is dedicated to Evgeniya Nesterenko who died aged seven in the Mercy Hospital last year. There are currently six children here for life saving treatment and three are in long term care. Adi Roche says writing the book was a cathartic experience for her.

“At times, I was bawling crying when I was writing the story. What I really find draining is having to beg for help all the time. I’m uneasy with it. It drains your energy and you have to be conscious of disaster fatigue.”

The Sunday Tribune. 1996. Jan. 21.

Олег Слука,

заместитель министра образования Республики Беларусь

Остров надежды

В последние годы расширяется благотворительное оздоровление детей из чернобыльских районов за рубежом. В соседних и отдаленных от Беларуси странах только в 1997 г. отдохнуло более 50 тысяч детей. В этом процессе много проблем, противоречий и даже ошибок. Однако нужно ценить то, что люди разных стран с одинаковой болью и сердечной заботой стремятся остановить наступление радиации на здоровье белорусских детей...

В далекой островной стране Ирландии каждый год отдыхают тысячи маленьких граждан из чернобыльских районов нашей республики. Кроме того, жители Ирландии посыпают в Беларусь медикаменты, оборудование для больниц и домов-интернатов. Благотворительная помощь ирландцев весьма ощутима и постоянно расширяется.

Когда мы стали анализировать причины ценной общественной помощи, главной среди них был Чернобыль. Но, оказывается, есть еще более глубокие основания: схожесть жизненного уклада белорусов и ирландцев, озерно-голубого ландшафта, проблем национального возрождения ирландского языка и культуры. Ведь Ирландия, как когда-то и Беларусь, нынче разделена на две части. На севере страны лежит колониальная английская территория, пылающий Ольстер, каким он запомнился нам из школьных учебников.

В последнее время общественная помощь со стороны Ирландии систематизирована: создана национальная организация “Чернобыльский проект”, которую возглавляет известный общественный деятель Эди Роуч, а с белорусской стороны — Н. Н. Гончар. Эди Роуч известна в Ирландии и как активный, перспективный политик (на послед-

них выборах она была кандидатом на пост президента Ирландской Республики). Одним из направлений ее общественной деятельности стала организация помощи детям Беларуси.

В мае 1997 г. Э. Роуч была поручена высокая миссия открыть организованную ООН в Москве конференцию “Чернобыль и последствия: Международная гуманитарная помощь жертвам техногенной катастрофы”. Этот политик от народной дипломатии Ирландии с трибуны Генеральной Ассамблеи ООН призвала правительства стран мира профинансировать ремонт саркофага Чернобыльской АЭС.

В 62 городах страны созданы отделения “Чернобыльского проекта”. Нам довелось присутствовать на заседании Национальной конференции, где руководство “Чернобыльского проекта” вело речь о дальнейшем расширении работы по оздоровлению белорусских детей. Высказывалась также благодарность группе ирландских врачей, которые сделали несколько уникальных операций и спасли жизни белорусских ребят в детской клинике Дублина.

Гордятся члены “Чернобыльского проекта” и тем, что у них наложена тесная связь с радиологическим центром лечения детей в больнице в Новинках, куда они часто приезжают для операций, консультаций, привозят с собой редкие лекарства и новейшее оборудование. Там уже два года осуществляется программа помощи детям-инвалидам.

Так по крупицам, из малых дел и отдельных поступков складывается общественно важное дело двух народов. Заинтересованность активистов благотворительных связей была искренней и сердечной. Многие из них уже неоднократно побывали в Беларуси и получили относительно полное представление о масштабах ядерной трагедии. С волнением, со слезами на глазах слушали ирландцы нас, приехавших из чернобыльской земли.

Выступающие на Национальной конференции рассказывали о двух молодых женщинах, которые в составе транспортной колонны благотворительной помощи вели большегрузные автомобили от Дублина через Ла-Манш на пароме, а потом через всю Европу до Минска. Это большая колонна грузовиков с лекарствами и медицинским оборудованием, в которой было 40 автомобилей “скорой помощи”.

Делегаты, как и врачи, подчеркивали еще один важный фактор расширения оздоровительной помощи: мягкий климат Ирландии по температурному режиму совпадает с белорусским. Известно, что перемещение детей из радиоактивной зоны в южные государства, в полосу сильной солнечной радиации усложняет их адаптацию к местным условиям и влияет на весь процесс оздоровления. В Ирландии этот фактор отсутствует. Там все, как в Беларуси: равнинные поля, многочисленные озера и реки, такой же мягкий климат, который приносит этой северной стране могучее течение Гольфстрим.

Деятельность общественности по оказанию помощи белорусским детям поддерживают государственные структуры, что подтвердил на встрече премьер-министр Ирландии.

“Чернобыльский проект” поддерживают парламентарии, особенно заинтересовано в нем участвуют министерства здравоохранения и образования, а влиятельные члены Европарламента от Ирландии готовы представить специальный доклад Совету Европы о необходимости расширения помощи чернобыльской зоне. Это очень важная и социально значимая идея. Общеизвестно, что политico-экономическое блокирование Республики Беларусь не выгодно европейским странам в экономическом отношении и оскорбительно в политическом. Эпоха диктата силы уже отступает в прошлое и на смену ей постепенно приходит взаимовыгодное сотрудничество государств и народов на “тесном европейском пятаке”, где строится “европейский дом”. Дальновидные политики разной ориентации все громче заявляют о равноправном демократическом сосуществовании и полагают, что надуманное “сдерживание” Беларуси скоро закончится.

Общая забота по ликвидации последствий аварии на Чернобыльской атомной станции может стать фактором благотворительного сближения. Тем более что во многих европейских странах общественное сознание уже подготовлено к полнокровной миротворческой деятельности, потому что там за последние годы возникло множество общественных организаций, фондов, проектов, ассоциаций по оказанию помощи Беларуси.

Есть еще одно направление белорусско-ирландской связи. Разделяя нашу национальную беду, “Чернобыльский проект”, а точнее —

те милосердные люди, которые работают в этой организации, принимают у себя тяжелобольных маленьких граждан нашей Беларуси. Трудно об этом писать и тем более видеть больных детей, которым жестокая судьба уготовила непредвиденные физические страдания, а может, и небытие, если бы на помощь им не пришли граждане Ирландии, высококлассные врачи.

Мне показалось, что не только в Дублине, но и во всей стране знают маленького жителя Беларуси — четырехлетнего Ванечку. У мальчика тяжелые увечья ручек, ему предстоит долгое лечение и много операций, как и Алексею, который в два годика лишился глаза и еле выжил, потому что на родине никто не брался сделать сложнейшую операцию. И Настеньку знают — красавицу, умницу, от рождения потерявшую ножки. У ее благодетеля трое своих детей. Но он принял девочку на лечение, продал свой двухэтажный дом и купил одноэтажный в пригороде, чтобы девочке было удобно передвигаться и в доме, и во дворе.

Я задумался о широте душ ирландцев, как и об особом их сердечном настроении: наша, для ирландцев вроде чужая, боль на деле оказывается им близкой.

Думаю, есть какое-то глубинное и очень сильное гуманное человеческое чувство, хранимое в самой гуще любого народа. Ведь белорусский народ по своей натуре — также нация жертвенная: всю свою историю мы помогаем и ближним, и дальним соседям чем только можем. На память приходит трепетный художественный образ из известной песни: фашисты ведут на расстрел молодого солдата-красноармейца, сына народа, далекого от Беларуси, но его спасает белорусская женщина, заслонив своей грудью, как родного брата. Значит, в каждом народе живет необытная сила, которая героическое делает жителей, пробуждает такую мощную энергию, что любая беда отступает...

В Ирландию мы привезли 19-летнего Александра из Могилева. Он серьезно болен уже девять лет. Ресурсы и возможности медицины, родителей и организма юноши фактически оказались исчерпаными. Активисты “Чернобыльского проекта” нашли возможность и средства, чтобы сделать нужные операции в Ирландии. После дол-

гих консультаций и переговоров врачи в Дублине посчитали возможным оказать помощь пациенту из Беларуси. Основную нагрузку взяла на себя семья, в которой трое сыновей и трое внуков. Они приютили у себя белорусского парня. И когда мы приехали на третий день пребывания в Ирландии навестить Александра, то в уютном домике нас встретили теплом, радушием, заботой о страдающем человеке. И с надеждой, что после сложнейшей операции он вернется на родину здоровым.

Эта надежда засветилась и на посвежевшем лице Александра, хотя он и не скрывал грусти от расставания с нами. Мы ведь уезжали домой, на Родину..

Мы уезжали из Ирландии, оставляя там благодарность тысяч белорусских семей за трепетную заботу, за возвращенную радость — здоровье их детей. Еще более важным было убеждение, что в Ирландии многие люди сердцем прониклись нашими чернобыльскими проблемами.

Достигнутые соглашения, поддержанные государственными структурами, дают уверенность, что и в будущем сотни детей из Беларуси снова побывают на отдыхе в этой чудесной стране.

Народная газета. 1998. 24 сак.

Paddy Clancy

Ali's Little Cherub of Chernobyl

PROUD U2 star Bono gave wife Ali a huge hug of love yesterday when she flew home to Ireland with a sick child of Chernobyl.

Campaigning Ali arrived at Shannon airport with cherubic five-year-old Lena Melyikan, a victim of the fallout from the world's worst nuclear disaster.

Disabled Lena, who was abandoned at birth, was about to be committed to a mental asylum with little chance of living much longer when she was rescued by Ali and other Irish helpers from the Chernobyl Children's Project.

But the fear of a future without hope seemed a long way away for little Lena yesterday, as she was met at the airport by her new "parents," Cork couple Tom and Noreen Canty.

Beaming from ear to ear, millionaire rocker Bono said: "It makes me really proud — but I'm very relieved to see Ali home." And he revealed

Bono and Ali look as little Lena meets Cork foster parents Tom and Noreen

Ali's work with the victims of Chernobyl has brought home to him the "nuclear nightmare" of living across the water from Britain's Sellafield plant.

He said: "What's happening in Sellafield, just across the road from where we live, comes into sharp focus when you think about Chernobyl.

"We are closer than almost any British city and we are living with that every single day. It makes me so mad.

Invisible

"I can't stand to think about it and the plant's not even in our country.

"Ali keeps describing it as this invisible enemy and it's only when there is a drama like Chernobyl that you can imagine what it is like."

Ali and Chernobyl Children's Project head Adi Roche drove almost non-stop for ten days to bring help to Lena and other youngsters like her in Belarus, the former USSR republic still suffering from fallout.

Ali, who was on her second mercy mission to the stricken region, said: "The more I go to Belarus the more humbled I am. These children cling on to anything they can to survive."

But Cork-based Adi, who flew in to Shannon with Ali, stressed there was still much more to be done.

She said: "Today is the first day of the rest of Lena's life.

"But another 3,000 villagers need to be evacuated.

"Unfortunately, the government has run out of money. The situation is desperate."

She added that although it is almost nine years since the nuclear accident, illnesses related to it are still increasing.

"In every single aspect of life you are talking about death," said Adi.

'There is the death of the land, the death of the water, the air is polluted — therefore, so are the people.'

"Ninety per cent of the people are affected. The children are dying."

Other Chernobyl victims brought to Ireland yesterday included a seven-year-old boy who was given just months to live when he was taken out of the radiation zone.

But treatment at Crumlin Children's Hospital in Dublin is expected to add at least another 30 years to his life.

The Sun. 1995. Oct. 17.

Наталля Гурына

Дабрыня і сардэчнасць не патрабуюць перакладу з англійскай мовы

Дабрачынны праект, які называюць Барэнскім, спрыяльна распрашаваны ў Ірландыі ў 1992 г. для таго, каб аказваць дапамогу дзециям, якія жывуць у Чарнобыльскай зоне або хварэюць, маюць патрэбу ў лячэнні, аперацыі, аздараўленні. Чэрвеньскі дом-інтэрнат для разумова адсталых дзяцей таксама ўключаны ў кола яго дзейнасці. Некалькі месяцаў таму тут атрымалі гуманітарную дапамогу са Швейцарыі на 600 мільёнаў беларускіх рублёў ад Хрысціянскай маладзёжной абшчыны горада Ааргаў. Праўда, каб ёю карыстацца, дырэктару Віктару Сілічу давялося праісці шмат кабінетаў: аформіць усе неабходныя дакументы, заплаціць мытную пошліну.

Некалькі месяцаў Чэрвеньскі дом-інтэрнат супрацоўнічае з фондам духоўнага і культурнага адраджэння “Сакавік”, які знаходзіцца ў Мінску. З яго дапамогай у верасні гэтага года В. Сіліч пабываў у Ірландыі, дзе пазнаёміўся з жыццём, бытам пакрыўджаных лёсам дзяцей-інвалідаў у аналагічных установах. Шмат задумак, цікаўых ідэй з'явілася пасля візіту. Ірландскія дабрачынныя арганізацыі гатовы дапамагаць увасобіць іх у жыццё...

У мінулую нядзелью [у 1997 г.] дом-інтэрнат прымаў гасцей з Ірландыі. У адміністрацыйным будынку ўладарыў узрушены святочны настрой: з актавай залы даносіліся гукі галасоў, смеху, вясёлай музыкі. Разам з дзецьмі завіхаліся музычны кіраўнік Міхаіл Раманенка, старшы выхавацель Ларыса Ефіменка, дырэктар В. Сіліч.

— Сёння мы чакаем да сябе ірландцаў, з якімі давялося пазнаёміцца пад час паездкі туды, — гаворыць ён. — Гэта Лім О’Мара —

каталіцкі манах, які жыве ў горадзе Эністаймане, працуе ў школе з дзецим і актыўна займаецца дабрачыннасцю па ўсім свеце. Летась ён паўгода працаваў у Лунінцы ў школе настаўнікам. Наогул, Лім — вельмі шчыры чалавек, з якім заўсёды проста... Яго суправаджаюць калегі-настаўніцы Эн Селіван і Патрыцыя Дохерту, а таксама прадстаўнікі фонду “Сакавік” Марыя Міцкевіч і Марына Язневіч.

У размову ўключаеца Л. Ефіменка:

— Мы плануем распрацаваць на базе Чэрвенскага дома-інтэрната праграму навучання і рэабілітацыі дзяцей-інвалідаў Рэспублікі Беларусь, стварыць метадычны цэнтр, куды маглі б звяртатца супрапоўнікі сацыяльных устаноў, падобных да нашай.

За размовай заўважаем, што да будынка пад'ехаў белы мікрааўтобус. Кіруемся сустракаць. Адразу — шчырыя ўсмешкі, абдымкі.

— Добры дзень! — гучыць па-беларуску.

Гэта Лім О’Мара. Высокі ўсмешлівы мужчына ў свецкай вопратцы.

— Добры дзень! — імкнуцца паўтарыць прывітанне Эн і Пэт.

Усе разам кіруемся ў залу, дзе дзеци падрыхтавалі канцэрт, прысвечаны восені. Іх сустракаюць радаснымі ўсмешкамі, вітаюцца. Эн і Пэт займаюць месцы сярод выхаванцаў дома-інтэрната. Праз некалькі імгненнія заўважаю, што на каленях Эн сядзіць смялейшая дзяўчынка гадоў сямі-васьмі, абдымает яе. Абедзве перагаворваюцца... На якой толькі мове? Сапраўды, для дабрыні, сардэчнасці і пяшчоты не трэба перакладу...

На сцэне тым часам спываюць, танцуюць, чытаюць вершы. А вось закружыўся агульны карагод, у якім і дзеци, і выхавацелі, і гosci...

Карыстаючыся выпадкам, калі сабраліся разам выхаванцы, дырэктар уручае ўдзельнікам спартыўных спаборніцтваў граматы і кубкі, а Лім — кожнаму прыгожую мяккую цацку...

Госci хочуць прайсці па групах, паглядзець сваімі вачымі, як жывуць дзеци ў доме-інтэрнаце.

У першым пакой, у які мы зайшли, — самая цяжкія. Усё сваё жыццё яны праводзяць у нерухомым стане на ложку. Позірк трапляе на Ліма. Ён, прысёўшы, стараецца звярнуць увагу хворага дзіцяці на цацку. Ласкова рукою водзіць па яго нерухомых руках і штосьці шэпча...

Эн і Пэт таксама каля дзяцей. Пытаяоща ў нянечак, як завуць дзяцей, па колькі ім гадоў, ці ёсць бацькі...

Выходзячы з групы, Эн, тая Эн, якая весела шчабятала ў групе, выцірае вочы, закурвае і выдыхае:

— Мэні проблемз...

Пераходзім з групы ў групу. Для кожнага дзіцяці ў Ліма, Эн і Патрыцыі, Марыі Міхайлаўны знаходзяцца цукеркі, падарункі, а галоўнае — шчырыя слова, дабрыня, душэўнасць і ўсмешка. Абнадзейваючая... Дарэчы, дырэктар амаль усіх дзяцей ведае па імёнах і прыяго з'яўленні яны весела бягуць да яго...

Пасля таго, як пройдзены ўсе 13 груп, ірландцаў цікавіць, чаму многія дзеци добра размаўляюць, выглядаюць нармальнымі, умеюць нават чытаць, а знаходзяцца тут, у закрытай установе. Не працуюць, не вучацца, каб штосьці рабіць у жыцці.

— Гэта наша вялікая праблема, — адказвае Віктар Уладзіміравіч.
— Дзяцей такіх да нас пераводзяць са спецшкол, як нам тлумачаць, за дрэнныя паводзіны. Яны — сіроты, заступіцца за іх, абараніць няма каму... Колькі ні спрачаемся, — наш голас не чуюць...

Яшчэ ірландцаў цікавіць арганізацыя быту хворых дзяцей, колькасць персаналу, іншыя пытанні. А потым у кабінекце дырэктара адбылася дзелавая размова, у якой Лім О'Мара хацеў вызначыць, у чым мае патрэбу дом-інтэрнат. Канкрэтна было вырашана, што патрэбны спецыяльныя прыстасаванні для лежакоў, пральныя машыны-аўтаматы, метадычныя распрацоўкі ірландскіх педагогаў для навучання, рэабілітацыі інвалідаў, прывіцця ім неабходных бытавых навыкau і яшчэ шмат дробязей, якія аблігчаюць жыццё хворым дзесям...

Як сказаў Лім О'Мара, дабрачынныя арганізацыі Ірландыі гатоўны дапамагаць беларускім дзесям, але для іх важна не супрацоўніцтва з афіцыйнымі міністэрствамі і ўпраўленнямі. Яны хочуць бачыць канкрэтны адрас для дапамогі. Намечаны рысы супрацоўніцтва, выветлены патрэбы, магчымасці абодвух бакоў. Госці і прадстаўнікі фонду “Сакавік” ад'язджаюць. Каб абавязкова зноў вярнуцца...

Раённы веснік (Чэрвень). 1997. 1 лістапад.

Leo McMahon

Spectacular send-off for journey to Minsk

"It's a dream come true!" declared an ecstatic Adi Roche at Bus Eireann's Capwell depot last week where Ireland's largest ever aid convoy, 'Operation Hope 9' to Chernobyl was given a spectacular send off.

Organized by the Corkbased Chernobyl Children's Project, the €2 million convoy of essential medical and other aid is being transported by 93 humanitarian volunteers in 32 ambulances and eight trucks and is scheduled to arrive at the distribution point in Minsk, the capital of Belarus this Saturday, April 26, which is the eleventh anniversary of the worlds' worst nuclear disaster.

Reality

Groups from all over Ireland fund-raised to make the national launch a reality and the bus depot was positively reviving with energy as the large attendance, including many schoolchildren was entertained by live music on the Guinness 'Gig Rig' and welcomed by M.S. Andy Moore, brother of songwriter Christy and surrounded by the fully laden ambulances and trucks.

Best wishes and a safe journey were extended on behalf of Bus Eireann by its managing director Bill Lilley and the company was also represented by Denis Burke, Bandon and Tim Murphy, Carrigaline who has driven in a convoy to war-torn Bosnia-Herzegovina.

"From Passage West to Beara," said Lord Mayor of Cork, Aid Jim Corr, the people of Cork and County had joined in the national campaign

Adi Roche speaks to the assembled crowd at the launch of ‘Operation Hope IX’ at Kent Station, Cork

for ‘Operation Hope 9’ and it was great to see the young people taking such an interest in the well-being of the less well off so far away.

A message on behalf of Christy Moore, who was not able to attend, was conveyed by Sean Dunne of the Chernobyl Children’s Project. This was followed by the presentation of a cheque for £40,000 to the project by volunteer fundraisers from the Co.

Mayo Project Outreach ‘Group. Exec. director of Chernobyl Children’s Project and ‘Person of the Year’ Adi Roche said: “This convoy is a powerful demonstration of the solidarity and compassion that Irish people feel for the victims of the Chernobyl disaster.”

Pointing out that the charity had now raised over £8 million she thanked everyone in Ireland associated with ‘Operation Hope 9’ including Smith Kline Beecham, Currabinny; Warner and Lambert Consumer Healthcare (Benylin), Athlone Laboratories and Johnson and Johnson — who recently announced they are setting up in Ringaskiddy — all of whom gave medical supplies and support.

Praised

Adi was loud in praise of the 93 humanitarian aid workers, many of whom devoted their annual leave to travel into a contaminated environment, to help ease the suffering of young children in pain and “offer hope to live.” Great credit was also due to Clare Benjamin and others in the CCP team.

There was a blessing ceremony by Bishop John Buckley and Bishop Robert Warke, a poetry reading by Nancy Whelan and the presentation of symbolic gifts of life and the ambulance keys to the convoy.

On route for the pan-European journey via Dublin, the convoy travelled through Midleton. Drivers included Jim Gould, Carrigaline and Chris O'Donovan, Grange of Bus Eireann; Tom Brennan (who has driven on every convoy), Tommy Morrison and Terry Payne from Bandon and Sean O'Neill and Simon Walsh from Whitegate.

The attendance included Chief Supt. Adrian Culligan; James O'Sullivan, Frank Crowley, president; Greg Aston and Leo West of Carrigaline Lions Club which raised over £20,000 in a Cycle Classic to Killarney in aid of Chernobyl Children's Project in the autumn, Robert Gabriel and his adopted daughter Anne from Belarus and Dominic O'Brien, Bandon who drove in a previous convoy.

Southern Star. 1997. Apr. 26.

Mary Finn

Black Wind

Seven years after the nuclear accident at Chernobyl, a team from Tuesday Life reports on the current situation of those living in the shadow of disaster.

Chernobyl is in Ukraine but radiation, like weather, ignores lines on maps. After the reactor explosion at 1.23 in the morning of April 26 1986 southerly winds carried an invisible deathweight of radioactivity over the nearby border into the republic of Belarus — formerly White Russia.

The Belorussians have been the chief sufferer from the world's worst nuclear accident. Their towns and villages were evacuated and excised; their farmers were taken from the land; their children are living and dying with cancers, growth disorders, radiation sicknesses; their young adults are refusing to reproduce for fear of genetic defects. The active life of plutonium, 25,000 years, is a long time to feature on any family tree, animal, vegetable or human.

Black Wind, White Land is the title of Tuesday's documentary filmed last spring by the Irish company Dreamchaser on location in Belarus and Ukraine, and illicitly at Chernobyl itself. The project co-ordinator was Adi Roche of the Cork/Belarus holiday project whom viewers may remember from a moving *Late Late Show* appearance last season. The presenter is Ali Hewson, mother of two young children and wife of Paul Hewson, better known to millions as Bono.

“**Dreamchaser** and I had crossed paths during a previous project on nuclear issues and when this came round I thought it would be purely a research involvement. But when presenting it was put up to me, nerve-wracking and all as the trip seemed, it was impossible to say no. I had such admiration for the work people like Adi were doing.”

The team travelled in April and were there for the actual anniversary and for the Day of the Dead, a commemorative day when people are allowed return to their contaminated villages. But the figures for the Chernobyl dead will never be known exactly. Of the 600,000 who were immediately conscripted to the ‘clean-up’ operation, 13,000 are now dead and 70,000 disabled. This was the effect of high-dosage radiation. But the cumulative effect of low-dosage radiation is unknown. Children are the most affected simply because all parts of their bodies are growing.

Gerry Hoban, director of *Black Wind* explains: “What really brought it home to me was visiting a primary school and hearing six-year-olds reciting names like Strontium and Caesium and what they do to you. These children cannot go to the woods, drink water, play outside, do all the normal things children do everywhere.”

The team visited Minsk No. 1 Hospital, talked to doctors and met some children whose thyroid glands had been removed. “That was most affecting, that was one of the things that made me angry,” says Ali. “One little girl was so afraid because her operation was the next day and she could see the others having to whisper. If they get proper treatment they’ll grow normally but the drugs just aren’t available. And nobody is monitoring, officially that is. No one can say simply these things are happening because of Chernobyl, but of course they are.”

Children are also suffering from what’s been called ‘Chernobyl Aids’, a breakdown of their immune systems. “The children have almost transparent skin,” says Gerry Hoban. “It’s quite striking how physically like Irish people the Belorussians are, fair-skinned, various-coloured hair. But then you see the white white children.”

The team was assisted by Chernobyl Help, a trade-union based group who arranged interviews. “Belarus is pretty much an old guard state so there wasn’t much of the official spokesman type around though we did talk to one of the radiation monitoring people,” says Gerry. “We moved around freely.”

Except of course in the exclusion zone around Chernobyl, which was a covert operation. All the team wore full radiation suits inside their jeep which was escorted by a ‘friendly’ ranger. They watched the geiger coun-

ter climb to alarming heights as they rattled over a pitted track to within 2 km of the reactor.

"That was scary," says Ali. "No one said a word. There was a helicopter overhead and every time we went over a bump our horn went off. That place is still giving off high radiation. They've turned it into a wild life park, there are all kinds of animals there and because they breed much quicker than humans the genetic defects are more immediately apparent. And these animals of course come and go beyond the zone."

Water and sealed food were brought from Ireland. After leaving a contaminated area the team burnt their clothes. But warnings about taking local food and drink could not always be heeded. "The Belorussians were so hospitable," says Ali. "When we arrived anywhere there had to be a party. They have so little but they were so glad we were there that everything was brought out. Who could say no?"

The script for the documentary is by journalist Gene Kerrigan who has a proven track record in reporting on politico/health issues. "We were keen to have someone who hadn't been there, who was, in a sense, impartial," says Gerry. "He's done an excellent job. He was the one who insisted on explanations for everything, making all the very involved issues clear."

The programme, which is being sold all over Europe, is being premiered on RTE on Tuesday night. The message is universal, the images, whether of pale, large-eyed child, or old woman weeping for her lost farm, lost cow, equally so.

"The most dreadful, heartless thing is the sheer invisibility of the fallout. You don't feel burning on your skin," says Ali. "I think what we all came away with, and what we'd hope others do too, is what the children say: 'make the world know, make it take care of the earth'.

These people have lived only seven years out of a very long sentence."

RTE Guide. 1993. Oct. 15.

Руслан Пащенко

Кельтский тигр: путевые заметки

Свободного времени оставалось немного, но я постарался использовать его с максимальной отдачей, чтобы как можно больше увидеть на этом Зеленом острове. Первое, о чем хотелось бы сказать, это люди — веселые, гостеприимные, отзывчивые и чрезвычайно общительные. Кстати, этот стереотип, что все ирландцы рыжие, можете забыть. Конечно, они есть, но это не доминирующий цвет волос. В принципе, общая масса не особо отличается от белорусов. Но выражение лица совсем не похоже на те выражения, которые мы каждый день встречаем на улице. Правда, это уже другая история — про менталитет, про жизненный уровень, кredo и общее довольство жизнью.

С любым человеком в Ирландии можно пообщаться, не чувствуя себя при этом скованно, как это бывает у нас, в Минске, при общении с незнакомыми или полузнакомыми людьми. А когда узнавали, что я из Беларуси, интерес повышался мгновенно. Самое удивительное, что большинство слабо представляет или совсем не знает, где же все-таки эта Беларусь и вообще, что это за страна такая. Иногда жалел, что не ношу с собой дежурной карты Европы, чтобы ткнуть пальцем в место на ней и не пускаться в долгие объяснения с перерывом на выяснение, понял ли меня собеседник.

Наши гостеприимные хозяева принимали гостей из Беларуси не в первый раз. И мы часто выезжали в разные места. В общем, вели активный образ жизни.

Переезжали на машинах, поэтому несколько слов о дорогах. В Ирландии левостороннее движение, дороги чрезвычайно узкие и изви-

листые, так что в некоторых местах разъехаться невозможно, но все водители аккуратны, предупредительны и, сколько я ни ездил, инцидентов на дорогах не встречал. С обеих сторон дорогу обычно окружает либо живая стена из кустов, высотой метра два, либо каменная стена. Так люди огораживают свою землю. Поэтому и дорогу не могут расширить, что земля находится в частном владении и ее надо выкупать. А это государство считает накладным. Так и мучаются, бедняги.

По дороге встречается много интересных мест, замки или их руины, да и все дома просто радуют глаз, и хочется остановиться, просто полюбоваться ими.

Немало исторических памятников. Например, знаменитые камни, двигавшиеся с Ледником да так и остановившиеся на остриях других камней. Так и висит такая машина, грозя сорваться в любой момент. Но ведь не сорвалась за столько тысяч лет! Есть сооружение, которое называется “Жилищем великана”. С ним связана легенда, что живший здесь ранее один из великанов положил этакий “камешек” на три других в качестве крыши — неплохой домик получился!

Мифология Ирландии, кстати, сильно связана со скандинавской: те же великаны и т. д., опять же — кельтское наследие. Кстати, ирландцы не считают кельтов чем-то исконно ирландским: да, были, да, оставили (кресты, орнаменты, артефакты), но ведь не только в Ирландии! Но орнамент очень популярен.

О языке. Разговаривают все на английском, со свойственным акцентом, который в разных провинциях различен. Изучают и ирландский (в школе), но в быту используют редко, а то и вообще его не знают. Есть, конечно, районы, где люди говорят только на ирландском, но таких немного. В общем, у меня сложилось впечатление, что где-то я уже такое слышал. Да, такая же ситуация, как и в родной Беларуси с русским и белорусским языками.

Дублин впечатляет, есть в нем что-то привлекательное и завораживающее. Во-первых, множество строек; Дублин строится, приходится. Причем — с подъемом экономики, которому любой по-завидует. Вот этот-то всеобщий подъем ирландцы и называют “Кель-

тский тигр” — он поднимается на задние лапы. Несмотря на стройки, там почти нет небоскребов.

Впечатляет питейная культура: огромное количество баров, которые называются паб (пивная). Здесь дружественная атмосфера, несмотря на множество людей (в нерабочее время, естественно). Пьют, в основном, пиво. Его можно выбирать сортов из двадцати светлого и темного. Само собой, есть и известный всему миру “Гинесс” — темное густое пиво, которое варится в Дублине. В пабы в Ирландии ходят все, понятно, кроме детей. Пьют в Ирландии достаточно. Но, по моим понятиям, алкоголика я встретил только одного, да и то далеко не безнадежного.

Ирландия, как страна сельскохозяйственная, поделена на провинции, и больших городов там мало. Больше маленьких городишек, которые деревнями назвать язык не поворачивается. Но если 2 тысячи населения, что же это тогда? Дома, улицы — все красиво, чисто и аккуратно, как в микроскопическом, но все же городе. Жители такого городка называют себя общиной, заботятся друг о друге.

У Беларуси и Ирландии много общего: хотя бы то же доминирование картошки в традиционной кухне. Да и характеры, в общем-то, схожи, и мировоззрение. Только разные условия. Пробыв на Зеленом острове месяц, мы вернулись в Беларусь. Дети остались очень довольны и не хотели уезжать. Да и их семьи (новые мамы и папы) не хотели отпускать — я замечал их слезы. Но что поделаешь, пора назад. Одна девочка мне по секрету сказала, что сбежит из интерната назад в Ирландию. Да, что-то есть в этой Ирландии, что привлекает и завораживает, вызывает приятные воспоминания.

Мы — народ. 1999. № 13.

Наталля Нявінная,
студэнтка 2 курса Мінскага дзяржаўнага
лінгвістычнага універсітэта

Ірландскім сябрам беларускае дзякую!

Ужо каторы год дзякуючы камітэту “Сябры дзяцей Чарнобыля” лунінецкія дзецы выязджаюць на летні адпачынак у Ірландыю.

Мне так падабаецца гэта зялёная краіна, што не магу расказваць пра яе бесстаронна. Сёлета разам з настаўніцай Мікашэвіцкай СШ № 1 Аляксандрай Барысаўнай Зайчанка я была перакладчыцай у групе юных лунінчан, бацькі якіх з’яўляюцца ўдзельнікамі ліквідацыі катастрофы на ЧАЭС. Нам пашчасціла правесці ліпень у вёсцы Размо — непадалёку ад сусветнавядомага курорта Кіларні.

Што значыў для нас гэты месяц у Ірландыі? Па-першае, набылі там “бацькоў, братоў і сястёр”. Вялікі дзякую сем’ям, якія нас прымалі.

Па-другое, нашым дзесяцам палячылі зубы і праверылі зрок. А таксама штотыднёва абуджала душу ў час богаслужэння ў касцёле. Айцец Мур і іншыя святары звязраліся з маральнымі пропаведзямі да прыхаджан, а значыць — і да нас.

Ну а што датычыць адпачынку, то ўражанняў хопіць не на адзін год. Узбярэжжа Атлантычнага акіяна, незвычайны Аква-дом, музей падводнага свету ў Дзінглі; алянты, авечкі, асялянты на ферме Кенэдзі, вадаспад Торк, экспурсія на водным аўтобусе па азёрах Кіларні. Яшчэ больш захапіла знаёмства з мінулым краіны, якое беражліва захоўваюць сучасныя ірландцы: замак Рос XV ст.; палац Мафас, дзе спынялася англійская каралева Вікторыя; уні-

кальны цісавы і дубовы нацыянальны парк, дзе дагэтуль жыве чырвоны алень.

І зусім ужо звычайнай прыемнай забавай (як хутка прывыкаеш да добраага!) былі купанне ў басейне, разнастайныя атракцыёны. Тут заўсёды нашы дзеці моцна трымаліся за руку падлеткаў з “Соушэал Экшэн Груп” (група актыўнага дзеяння).

Трэба сказаць, што маленъкія лунінчане дастойна прадстаўлялі сваю радзіму. Апранутыя ў нацыянальныя беларускія касцюмы, яны спявалі (дарэчы, не толькі на роднай і рускай мовах, але і на англійскай), танцавалі, расказвалі пра традыцыі і звычаі нашага народа. Кіраунікі арганізацыі ў Размо Айлін О’Донах’ю і Бэці Кейсі віталі такія праявы дружбы паміж беларусамі і ірландцамі.

Усё гэта цудоўна. А што засмуціла? У гутарках паміж сабой нашы дзеці дзяліліся звычайна не ўражаннямі аб праведзеным дні, а хваліліся колькасцю атрыманых падарункаў. І толькі некаторыя нашы падапечныя задавалі пытанні: а хто такія кельты? А адкуль паходзяць ірландцы? А што азначае…

Разумею, што іншы раз у гаворках дзяцей чуюцца сямейныя размовы. Напрошваецца вывад, каго і ў якім напрамку выхоўваюць бацькі? Шаноўныя мамы і таты, задумайцеся, кім вы хочаце бачыць сваіх дзяцей?! Напэўна, годнымі грамадзянамі еўрапейскай дзяржавы, якія, хоць і пацярпелі ад чарнобыльскай бяды, але прыцягваюць увагу замежных сяброў не жабрацкай просбай аб міласціне, а сваімі ўласнымі якасцямі: эрудыцыяй, цікаўнасцю, уменнем сябе паказаць і штосьці ў іншых пераняць. Калі хочам павагі з боку свету, давайце пачнем паважаць сябе. Нарэшце трэба дабрачыннасць ператвараць у сяброўства.

Асабістae маё жаданне: каб за мяжу ездзілі больш менавіта такія дзеці, якія задаюць пытанні, але не зайдзросцяць на падарункі.

Лунінецкая навіны. 1997. 19 жн.

Belarus – Eire Society

This Society (founded on St. Patrick's day, 17th March 1998) has its address at vul. Zacharava 28, 220655 Minsk (RB). It is not known to have any corresponding body in Dublin; there are however some 30 charitable organisations in Eire concerned with Chernobyl radiation relief, who since 1993 have hosted convalescent or handicapped children from Belarus. Two groups of eight children from Červien (Ihumien) visited the Burren district in July and October. At the inaugural constituent meeting the Irish side was represented by Liam O'Meara of Ennistymon (Co. Clare), Paddy Nestor, Moira Hock and Breda Cooney of the Burren-Chernobyl Project. The new Society's Chairman is Michal Mickievič, son of the poet Jakub Kolas (1886–1954), and Vice-Chairmen include A. Hordzjeū (Ministry of Belarusian Economic Affairs), Ludmilla Dicievič (Belarusian Language Society), J. Chvaliej (Editor "Youth") and Marina Jaznievič PhD.; Ihor Samovic was elected Secretary. The Society's objects are "establishing and strengthening all kinds of friendly and mutual relations between the people of Belarus and Ireland, links of cooperation and assistance in various spheres of human activities such as culture, sports, science, tourism, and education. The Society is open to all people of goodwill who want to participate in its activities and share our ideas". Irish music is already appreciated in Belarus, and the Folk Ensemble of Luniniec has this year produced in Eire a CD of Belarusian folkmusic. The Society also produces a newsletter. The Belarus Embassy in London conducts official diplomatic relations with the Irish Republic, and a number of Belarusian Societies take an interest in Irish cultural affairs. There are also links between a number of Universities and specialized associations in both countries. There are plans this year for St-Patrick's Day celebrations to be held in Minsk.

Belarusian Chronicle = Беларуская хроніка. 1999. No. 7. Spring.

Марына Язневіч,
член праўлення
Таварыства “Беларусь – Ірландыя”

У дзень святога Патрыка

Святы Патрык — нацыянальны сімвал Ірландыі. З яго імем звязана прыняцце хрысціянства ў гэтай астраўной краіне, якая многім (найперш — складаным шляхам да нацыянальнай незалежнасці і двухмоўем) нагадвае Беларусь. 17 сакавіка — дзень св. Патрыка — ірландцы адзначаюць набажэнствамі, карнавальнымі шэсцямі.

Менавіта ў дзень св. Патрыка сябры Таварыства “Беларусь – Ірландыя” вырашылі правесці семінар “Беларуска-ірландскія гісторычна-культурныя сувязі”. У ім прыняла ўдзел прадстаўнічая (13 асоб, у тым ліку музычны ансамбль) ірландская делегацыя. Присутных вітаў прэзідэнт таварыства доктар тэхнічных навук, сын Якуба Коласа Міхась Міцкевіч. Ён падзякаў гасцям за гуманітарную дапамогу, якую яны аказваюць беларускім дзесям з чарнобыль-

Дзень св. Патрыка ў Мінску (1999). Гучыць ірландская музыка

скай зоны, беручы іх летам на аздараўленне і прывозячы медыкаменты.

У навуковай частцы семінара ўдзельнічалі кандыдаты філалагічных навук Вячаслаў Чамярыцкі, Алесь Жлутка, Галіна Адамовіч, Лідзя Савік, супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі Станіслаў Рудовіч, галоўны эканаміст Міністэрства эканомікі Беларусі Яраслаў Міцкевіч. Яны гаварылі пра першае ўпамінанне Белай Русі ірландскім манахам у XIII ст., пра сувязі ірландскага руху за незалежнасць і беларускага Адраджэння пачатку XX ст., пра беларускайрландскія літаратурныя сувязі і эканамічныя контакты. З ірландскага боку на семінары выступілі Лім О'Мара і Джым О'Браен.

А затым прысутныя накіраваліся ў парк імя М. Горкага, дзе адбыліся карнавальнае шэсце і канцэрт. Вечарам таго ж дня у Доме дружбы былі наладжаны канцэрт і сяброўскі прыём.

Кантакты і дыялогі. 1999. № 4.

Удзячныя слухачы ірландскіх артыстаў

Belarus/Irish Friendship Society

Ar La le Padraig an bhían seo bunaiodh cumann Cairdeas Belarus – Eire. Tharia an rud seo in Arus i Belarus chun muintearas agus cultur a chothu idir tiortha iasachta.

Ta mar aidhm ag an Cumass seo muintearas a chothue idir Eire agus Belarus i moran slite go hairithe nithe a bhaineann le cultur, luthchi easaiocht oideachas, eolaiocht agus turasioreacht.

Ta failte roimh duine ar bith bheith pairteach sa Cumann seo.

On St. Patrick's Day this year in the building of the Belarussian Society for Friendship and cultural Relations with foreign countries, the friend Society "Belarus – Ireland" was solemnly created. The foundation meeting of the Society unanimously elected Dr. Mikhail Konstantinovich Mitskevich Professor of the Belarusian Academy of Sciences President of the newly formed society.

Dr. Mitskevich is a son of the famous Belarusian poet Yakub Kolas, one of the founders of the Belarusian national literature.

The Society considers its objective as establishing and strengthening all kinds of friendly and mutual relations between the people of Belarus and Ireland — links of co-operation and assistance in various spheres of human activities like culture, sports, science, tourism, education etc.

The Society is open to all people of goodwill who want to participate in its activities and share its ideas.

Here in Clare

Here in Clare at the moment is President of the Chernobyl Children's Fund, Maria Mitskevich, grand-daughter of the famous poet, Yakub Kolas, whose poems have been translated into English by Walter May. Maria herself has written some poetry. She will be staying here until mid June.

Clare Champion, Friday, June 5, 1998.

Анатоль Кляшчук і лорд-мэр горада Дроэда

на выставе, прысвечанай чарнобыльскім дзецям, якая была арганізавана ў Ірландыі ў снежні 1996 г. Дзіцячым фондам «Сакавік» і ірландскай дабрачыннай арганізацыяй

Прадстаўнікі дабрачыннай арганізацыі Ірландыі

*передаюць ірландскі сцяг і машыну “хуткай дапамогі”
Дзіцячаму фонду «Сакавік»*

Гражына Косач

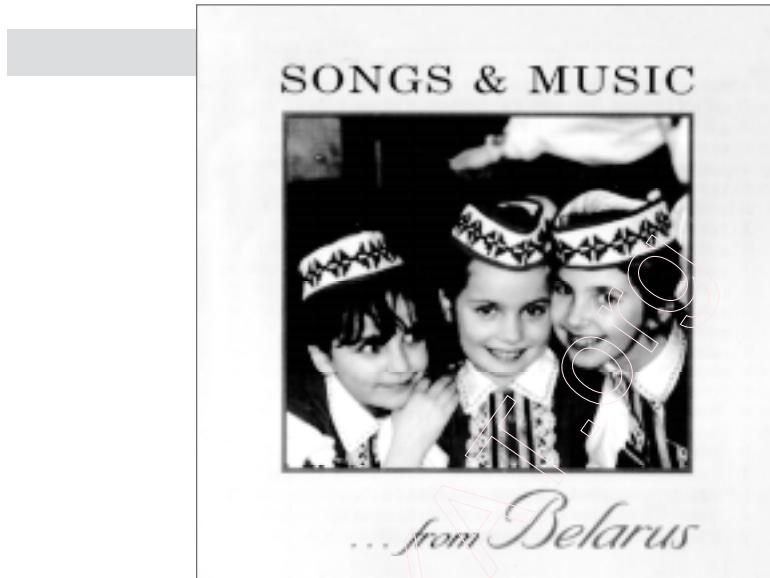
Галасы з Палесся гучаць па свеце

Калі, жывучы ў ЗША, Канадзе, Англіі ці Ірландыі, вы ад кагосьці са знаёмых ці суседзяў пачуеце згадку пра горад Лунінец ці пра вёску Вулька, не здзіўляйцесь асабліва. Хутчэй за ёсё, ваш знаёмы — аматар народнай творчасці і набыў кампакт-дыск “Songs an music ... from Belarus”, які нядайна пабачыў свет у Дубліне.

На дыску змешчана 17 народных песенъ, якія выконваюць не прафесіяналы, а самадзейныя артысты аднаго з куточкаў Палесся — Лунінеччыны. Гучаць на кампакце галасы дзетак з ансамблю “Сунічкі” Вулькаўской школы, з узорнага калектыву “Паляшчукія музыкі” Дварэцкай школы. Спяваюць і дарослыя артысты: Вольга Дударга, Людміла і Уладзімір Калянковічы.

Як трапілі галасы з Палесся ў далёкую Ірландыю? Пачыналася ёсё … з аздараўленчай праграмы. Лунінецкі раён адносіцца да пацярпелых ад аварыі на ЧАЭС, і дзецы ездзілі ў Ірландыю на адпачынак па лініі фонду “Дзесям Чарнобыля”. Прыйзджалі на Палессе і прадстаўнікі дабрачынных арганізацый адтуль. Сярод “шэфаў” быў Джэрэмі Кастл, дырэктар Шэнанскаага лінгвістычнага цэнтра, які вельмі цікавіцца музычным фальклорам народаў свету. Аднойчы пачуўшы спевы лунінечкіх артыстаў, ён быў вельмі ўражаны іх майстэрствам. І ў сакавіку 1998 г. вярнуўся ў Лунінец з гукааператарамі і адпаведнай апаратурай. За два дні яны запісалі на месцах увесь матэрыял для кампакта.

Аналагічных кампакт-дыскаў з запісамі нашых самадзейных артыстаў няма нават у Беларусі, не толькі за яе межамі. Таму, калі дыск быў выпушчаны, Джэрэмі Кастл презентаваў яго пасольствам нашай рэспублікі ў вышэйзгаданых краінах. А нядайна спадар Кастл завітаў у Мінск, дзе прадставіў вынік сваёй працы ў Міністэрстве адука-

цы і Дзяржкамдруку. Пад час сустрэчы ён расказаў пра дзеянасць дабрачынных арганізацый на яго радзіме. На пытанне, ці збіраеца ён прадоўжыць пачатую справу (усё ж адна Лунінеччына не можа цалкам даць уяўленне пра Беларусь), спадар Каствл зазначыў, што ўсё залежыць ад поспеху першага дыска. І тут жа дадаў, што ён асабіста ў гэтым поспеху не сумніваецца. Так што можна спадзявацца, што ў хуткім часе Еўропа пачне галасы і з іншых куткоў нашай Беларусі.

Распаўсюджвацца кампакт-дыскі будуць сярод дабрачынных арганізацый і на ўсходніх музычных рынках. Усе даходы ад іх продажу пойдуць на рэалізацыю аздараўленчай і культурнай праграмы ў дзіцячых установах Беларусі.

Сам дыск, выдатна аформлены, можа паслужыць нядрэннай візітнай карточкай нашай краіны. Унутры яго вокладкі на англійскай мове змешчаны звесткі пра Беларусь, пра Палессе, аварыю на ЧАЭС, беларускую музычную культуру.

А на вокладцы ўсміхаючыя ўсяму свету дзяўчынкі з ансамбля “Сунічкі”, несучы вестку аб тым, што ёсьць на зямлі такая краіна — Беларусь.

Голос Радзімы. 1998. 31 снеж.